

Адреса Редакції і Адміністрації:
«Український Голос»
Перемішль, Побережжя ч. 1.

Монета П. К. О. в Варшаві № 142.807.
Передплата в рік вноситься 10 зол.
річно, 5-80 зол. піврічно, 3 зол.
квартально. В Чехії квартально
18 ч. к. (передплата в Чехословач-
чеські складати на конто Адм. «Укр.
Голосу» в Zivnostenska Banka
в Празі). Для Франції 60 фр. річно,
для Америки 2% дол. річно.

Ціна прим. 40 о.

Редактор приймає щодня від
год. 1½—2½.
Рекламу Редакція не звертає.
Неоплачені пасажі не зберігаються.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орган.

Др. ОСТАП ГРИЦАЙ.

Христос рождається!

...А ви обновлюйтеся в душах і умах ваших.
І ставайте новими людьми! 3 листу Ап. Павла до
громади в Ефесі (гл. 4, 23, 24).

Велике-велике свято сьогодні на нації Українській
Землі — свято Різдва Христа Спасителя. Від діда-прадіда
святкує його український нарід гарно й гідно, як пристало
на вірних синів нашої Церкви. Спочиває в нас нині вся ро-
бота, гуртується кожда рідня в мирі і згоді коло Святої
Вечері й рідними українськими колядами прославляє Рож-
дство Ісуса.

— Христос родився! Бог воплотився!

Радіємо і празнуємо у світлий День Різдва Христового,
бо ще й сьогодні, в часах великої аневіри й релігійного за-
непаду, називається воно в цілім культурнім світі святом Ми-
ра і Любові; й кілька-ж то людей продиралося іноді з ос-
танніх сил крізь завію і сніги, аби ще раз побачити різдвя-
ні світла в рідній хаті та по довгій розлуці припасти до
своїх! А й завзяті вороги єдналися іноді в тихомирну годину
Свят-Вечера та святочної коляди. Таке то вже радісне свя-
то — те наше Різдво і так ми вже від дитини привикли, що
тішитися нам в день Рождества треба. — Весело поскачте
і більше не плачте — кажеться в одній з наших коляд. А се
не-аби-жкі глибокі і мудрі слова. Особливож коли їх віднес-
ти до нашого рідного, українського народу. Чому, спитайте?
Ба тому, бачите, що наш чоловік не звик радуватися і зде-
більшого не вміє бути справді веселим. То ще ось не весе-
лість, коли він при святі або при забаві розгорячиться напик-
ками та й стає говорити, що йому там думка на ум принесе.
Справжня веселість — се та люба погода в серцю, той со-
лодкий спокій, з яким завжди ми сидимо до різдвяної ночі,
когда ми з усіма нашими рідними там сидимо Бо-
жому Дитинкові святі коляди.

— Христос рождається! — в кого з нас не розвеселить-
ся душа, коли почує ті благословенні слова? Але чому би
нам не стреміти до того, аби наші душі були веселі й ра-
дісні не тільки в день великих свят, а й у буденний час, що
дня, в кождо хвилину життя, в се, як довго світить нам Гос-
подне сонце і можна нам ходити по божому світі?

— Веселість — каже раз найбільший поет такого му-
дрого народа, як Німці — се одія з найцінніших скарбів в
душі людини. Але вона — то не простацькі сміхи та й на-
пастливі жарти запоморочених горілкою людей. Правдива
веселість — се охота до життя й до праці. Се радісне по-
чуття здорового тіла й здорового духа, спромога перемагати
в собі без горілки й без чужої розваги турботи і смутку, та
мати свідомість сили боротися хочби і з цілим світом.

З цілим світом!

Але щож — наші люди такої спасенної веселости зде-
більшого не знають, чи-там не хотять знати.

словом — він ставав такий
смутий, як ті наші бідні селяне, що їх змалював у своїх опо-
віданнях український письменник Василь Стефаник. І наша
рідна пісня славна на весь світ з того, що зворушує душу
своїм тихим смутком, а й поміж нашими найкрасшими по-
етами й письменниками не багато таких, що вміли справді ве-
селити і глибоким словом розважити душу читача так, як нпр.
покірний Осип Маковей. В нашої людини є з давніх давен на-
хил до смутку, журби й задуми. Інші люди звикли зазірати
всякій біді в вічі та гонати бідою об землю, а ми любимося
з усім довго падаючи і журитися всім хоч три дні і три но-
чі. Особливож під теперішню хвилю, в наших тяжких жит-
тєвих обставинах, коли то в нас, як кажеться, нікому не з
медом. Та не тільки в нас! І скрізь по світі життя нині важ-
ке, правдивої веселости щораз менше, а процент само-
губств зі смутку й розпущи зріс в останніх роках трохи не
в усіх культурних краях так, що пригадує шалітте великих
епідемій. І от тому сьогодні в цілім світі думають славні вчені
й лікарі над тим, якби то збільшити в людини життєву силу?
Що робити людині, аби зробити її міцною і відпорною на
всіх турботи й халепи? Про таке думають нині наймудріші
люде в світі, обмірковують з сього погляду добір подруж,
виховання дітей, діточі забави, шкільну науку, роботу й жи-
тє старших, наслідки пиянства й половой розпусту у громад-
ським і родинним життю, та й усі проголошують згідно, що
нинішні тяжкі часи домагаються — нових людей, ті-
лом і душею обновлених. Апостоли новітньої науки про
поліпшення людської раси — т.зв. еugenетики — кличуть так,
як кликав колись св. апостол Павло до громади в Ефесі:

— Обновлюйтеся в душах і умах ваших! Ставайте но-
вими людьми!

І може саме сьогодні, в день свята Рождества Того,
що своєю божою силою обновив увесь світ і зробив з ко-
лишніх ідопоклонників нових людей, годиться і нам при-
задуматися над спасенною обновою наших тіл і душ. Геть

з кволою немічно і нездарнісно! Геть з трійливими смутка-
ми й розпущами! Плекаймо в собі силу і красу тіла й гарт
душі, а будемо веселі й дужі, який ворог не зможе поборо-
ти нас!

Дбаймо передовсім про силу і красу нашого тіла. Бо
тільки здорові й гарні люде можуть бути справді веселі й
охочі до життя і до праці. Хорі чи-там каліка буде скучати
й нудувати, хочби ви заставили йому золоті столи най-
красшою їжею і напитками, та хочби зодгати його в шовки
й атласи. Хора людина все смутна, а здорова весела, хочби
в неї тільки кусник сухого хліба та й ніякого іншого напитку,
тільки вода. Здорове, міцне тіло, — се перша й найважніша
умовина всякої духової сили, енергії, видержимости та й тої
справжньої веселости, яка не дає людині ніколи стати жерт-
вою смутку й розпущи. Тому всі народи, в яких культура
тіла стояла високо, вели вже в найдавніших часах провід в
життю людства, й полишили по собі такі безсмертні архитвори
мистецької творчости, як нпр. старинні Греки (Геллени).
А в наших часах заздують з цією могутні держави, як Англія
або Америка своє ситове значення в не малій мірі тому всьо-
му, що вжитється з культурою тіла: плеканню здоровля, рухан-
ці і всякого роду руханковим забавам (т.зв. спортові). Ан-
глійські королі дбали про те все вже з давніх давен, от як
напр. король Яков I., що володів в XVI. ст., і у своїм творі
„Царський дар“, призначенім для поуки свого сина, писав,
що національним обов'язком кожного Англіяча є вміти добре
дужатися, бігати, стріляти, їздити човном, плавати і гарно
танцювати. А коли в маю 1726 великий французський
письменник Вольтер уперше приїхав до Англії, то він був оча-
рований красою весняних руханкових забав простого народа
тут і сказав пропам'ятні слова, що такий нарід не може бути
рабом нікому. А в в новітній історії приклади й на те, що
провідники поневоленого народа при допомозі широко роз-
винених руханкових спорів та виконанню фізичних сил народа
— ось, ва в якій, — Англія виграла війну з неволі.
В наші часи руханкові спори та виконання фізичних сил
нпр. в початках XIX. ст. Німці Ян (Jahn), який ще донині
називається в Німцях „батьком руханки“ (Turnvater), а який
своєю діяльністю причинився колись немало до освободження
тодішньої Німеччини з французького ярма.

Але нащо нам з сього погляду дивитися тільки на чу-
жих? Хібаж в нас самих, на довго перед війною, не було
руханкових установ, наших „Соколів“ і „Січей“, не було сла-
вного сокілського клича: Всі враз, всі вперед? Не співалася
в нас гарна пісня:

Гей! там на горі Січ іде,
Гей! малиновий стяг несе,
Гей! малиновий — наше славне Товариство
Гей! машерув — раз, два, три!

А не писав наш славний діяч і організатор, проф. Іван Бо-
берський, в календаріку „Вістей в Запорожжя“ з р. 1914. —
„Виховання тіла — се шлях до виховання духа“. Руханка
се лік на байдужність, лінь і кирию“. Руханка учить при-
казувати і вчить слухати. Руханка виховує вже в молоді ор-
ганізаційний зміст, привичає до поділу праці, до відвічаль-
ности за обняте завдання, до совісности й точности, до опа-
новання роботи правильною напругою, до віри у свої сили“.
Або: „Розвивай свої сили, бо як ти слабкий, то світ скрутить
тобі карк“. Ой, такі такі! Непомілилися наш незабутний ор-
ганізатор, коли таке писав, бо світ нам таки добре добира-
ється до шкіри і готов нас зовсім узяти під ноги, коли ми
не зберемо всіх сил і не станемо — новими людьми, людьми
сильними тілом і веселими душею, які за волю і благо сво-
його народа йдуть усі враз, усі вперед і не бояться нікого
й нічого! А таких нових людей зробить з нас напевно —
широко зорганізована й доцільно ведена руханка. Гей, у „Сі-
ч“! Пригадаймо собі тільки, як преславно відбувся перед
війною, в р. 1914, наш пропам'ятний адвиг. Яку красу і яку
силу народа виявив він — скільки радості і вітих вінс він
в наші душі! Але щож — в життя не можна жити минулим,
в життю треба йти все наперед і робити те, чого домагається
в нас наш час, і наша хвиля. Тому переводім наново як
найенергійніші організації нових „Січевих“ гуртів. Нехай
се тільки вправи з сивавкою і драбинами, вправи пожар-
ницькі та руханкові полєві вправи, а вони стораз цінніші
для нас, ніж пиятики по коршмах і весіллях. Не марнуймо
сил тіла й духа в пиякстві, розпущі і лінивстві, плекаймо в
собі велику силу в користь великих діл для всього народа, а
Господь благословитиме наш почин, і ми з кожним Різдвом
будемо могли сказати:

— Христос родився — Нарід обновився.

Так щераз:

— Весело поскачте й більше не плачте!

Ми-ж, Українці, нарід молодий, і тому саме нам годить-
ся ставати новими людьми. Перед нами ще, сказатиб, ціле
життя. Ми що-йно приходимо до повної свідомости всіх на-
ших сил. І той смуток наш, то не щось вічне, ні, се тільки
перемінаючий слід колишньої неволі, який згубиться і про-
паде, коли ми міліонами охочих рук возьмемося за наше
народне діло, не забуваючи, що наші найдавніші пісні, наші
старинні українські колядки і щедрівки, не мають в собі ні
тіни смутку, навпаки, — вони такі радісні й веселі, що крас-
ших трудно знайти в цілім світі. І в тій радісній веселості
наших найдавніших пісень — наша найправдивіша душа,
радісна і творча душа України. Так розбудуємо-ж сю
нашу найглибшу національну душу руханістю і діяльністю,
спасенною руханкою і руханковою організацією, а спаде з

неї чорний камінь смутку, і вона, та українська радісна, твор-
ча і революційно сміла душа видвигнеться щераз золотим
свєвом над нашим українським селом, мов та божа зізда в
ніч Христового Різдва над убогим Вєфлєвом.
І буде Різдво Народу, і чужі царі поклоняться Йому.

ПЕТРО КАРМАНСЬКИЙ.

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Забудьте в серці горе чорне,
Беріть до рук весільні квіти,
Хай радість душу вам огорне —
Христос родився. Гей, славіте!

Христос родився! Чуєш, брате,
Змучений в ярмі при плуї?
Недармо ти в тюрмі в за ґрати
Молився Правді, вянуч в тузі!

Недаром ти у чуда вірив,
Чекав на зорю в Вєфлєму
І тугую століття мірив,
Розкривши серце для приему.

П. Карманський.

„Святий вечір“

Святкуємо „Святий вечір“
з традиційним поважним на-
строєм, святкуємо його най-
краще з усіх народів, з безліч-
чю чудових обрядів — та зов-
сім не розуміємо тих обрядів.
„Колядуємо“ старинні, більш
як тисячлітні пісні — та ніяк
не второпавмо змісту сих пі-
сень. Бо не знаємо, що на
„Святий вечір“ ми вертаємося
духом до передісторичних ча-
сів, єднаємося серцем з на-
шими прадідами, з давнім ге-
ройським, вольним, хлібороб-
ським народом, який умів ди-
витися на світ ясним поглядом.

Бо й чи багато знає знає,
що значить цей колядковий
„пан господар“, з пишним дво-
ром, до якого у віконці входять
як гості, „ясне сонічко“, „блді-
лий місячок“, а вреніт „сам
Господь“. Чи багато з нас знає,
що значить цей „дідух“, сніп
житя, в куті хати, ся солома
на підлозі! Сіно на столі, ся
кутя в медом, ся просфора
пшенична, якою хазяїн навіть
з худібкою обділюється, цей
плуг, який в хату вносять, і
інші обряди цього величнього
українського вечора? Що спіль-
ного має Христос з усіма ти-
ми причадами, які зроби-
ли нам „Святий вечір“ справді
святим?

Все те поганські обряди, які
впали пиллом на північні хри-
стіанські обходи, злилися з
нами і їх не відбере нам ніяка
сила. А як відібрали, то враз
з тим звєлаби наш чудовий
„Святий вечір“ до німецького,
італійського, французького чи
іншого холодного, бездушного
празнику пиянствования по кор-
шмах.

Колісь не знав наш нарід
храмів, не знав священників. По-
читав своїх богів кождий, як
умів, серед природи, де люд-
ське серце найкраще відкри-
вається для релігійних почувань.
Почитав сили природи, в яких
добачував богів, одних собі
прихильних, других ворожих,
грізних і жорстоких. Сонце,
місяць, огонь, громи, дощ і др.
— отсе цілий ряд богів наших
предків, яким вони молилися
по зелених галях і по своїх ха-

Тариха оголошень на текстом
ва і вірш міліметровий одио
шпальтовий (сторона має 6
шпальт взовсових) 0'24 вод. пол.
для дрібних промисл. укр. листат.
0'16 вод. п. Дрібні оголошення по
0'15 вод. п. за слово, найменше
дрібне оголошення 1 вод. п. для
шукаючих праці подані безпосеред-
но до Адм. по 0'10 вод. п. за слово
Оголошення в текст! 150% дорож-
ші на першій сторони 300% до-
рожші. Рахунки платі і заска-
ржальні в Перемишлі, а замовля-
ючий анонс вже тим самим без
застережень годиться на це.

Христос родився! Слово Боже
Втілилося, жие між нами.
Яка-ж нає сила перемаже,
Як ми підем Його слідами.

Як ми підем під омофором
Його неземної любови
З задивленим на сонце vorom,
То хто накинє нам окови?

Забудьмо в серці горе чорне,
Беріть до рук весільні квіти,
Хай радість душу нам огорне —
Христос родився. Гей, славіте!

тах, яких шанували, любили
або боялися. Як хлібороби і
скотоводи, залежні від природ-
них сил, вони вважали своїм
існування з природними по-
явами і цікавилися тільки ними.

Знали, що від сонця залежне
все існування і самих людей
і їх основи існування — хлі-
боробства, отже й сонце було
ім найбільшим богом; батьком
цього бога був огонь. Бачили,
що осенню цей їх ласкавий бог
немов тратив силу перемаго-
ний богом тьми, немов тікає
кудись перед своїм ворогом
і через те день робиться ко-
ротким, хмарним, температура
щораз обнижується, дні стають
все холоднішими, все в при-
роді замирає. І вони спочували
недолі свого бога. І бачили, що
з кінцем грудня (від 22 грудня)
день починає рости, яснішати,
час повертається до весни, до
перемоги сонця над тьмою і
холодом — і вони не могли
не радуватися перемогою сон-
ця, яка наближує їх до пере-
моги цілої природи з весною,
коли прийде тепло, ясність і
радість, коли стануть падати
теплі дощі і земля мов зача-
рована вкриється буйною ве-
лєню і квітами. Чи могли во-
ни в цей переломовий час пе-
ремоги сонця стриматися від
празнику і не виявити свою
радість хліборобів, яких серця
переповнилися надіями на не-
далекій час полєвих робіт?
Вони святкували празник бога
сонця, що перемагав тьму. А
що сонце має вигляд округлого
диска, кола, то й цей празник
вони охрестили „колядою“, а
празничні пісні, які в часі цього
празнику співали, наваляли „ко-
лядками“.

Цей празник був празни-
ком хліборобів, які від поло-
ження сонця до землі і від змін
пір року в повній залежності;
отже як інакше могли свят-
кувати його, як не одягаючи
його в шату обрядовости, яка
всіма поведінками нагадувала
хліборобські справи? Що-ж
дивного, що в цей празник
виступали на сцену родинного
життя і „дідух“ і „кутя“ з пше-
ниці і з маку та меду, якою,
кидаючи її на стелю, ворожили
будущий урожай, і солома, і
плуг і худоба? Що-ж дивного
що в „колядках“ появляється

„пан Господар“, багатир, в якого повні стоги і багато в оборі, який гостить таких визначних гостей, як сонце, місяць, дрібен дощик, або й самого Господа? Цей пан господар — це ніхто інший, тільки пан неба, пан сонця, місяця, дождю, громів і усіх природних появ. До нього в гостину знову поспішають такі дорогі хлібороби гості, як сонце, місяць і дощ — гості, які звіщають недалеку весну і хліборобську працю в полі. І хоч давній празник в честь перемагаючого сонця заступлено празником різдвя Христового, яке припадає в ту саму пору року, — то все-ж таки ми ще й сьогодні „колядуємо“ і „щедруємо“ наших чудових поганських піснi, навіяні глибокою стариною, незрівняною красою символічної поезії, пронизані глибокою філософією наших прадідів.

ОСТАП ГРИЦАЙ.

Про Ангела визволеного.

Різдвяна казка.

1.

Кажуть, що коли Бог сотворив Ангелів, то дав їм такі могутні крила, що з їх силою не могли рівнатися ні крила вірла, ні найдухші птахи на світі. Понад усі вони й понад моря, від краю до краю й безконечно в силі ними літати Ангели, а проте не томляться і не падають вони ніколи. І ясними такими сотворив Господь Ангелів, що лице в них і крила і шати їх ангельські сліпучим промінням мов сонце сяють. Але діавол завидує Ангелам їх божої сили і краси, і де тільки може, від Господа їх відвертати намається. Колиж який Ангел алого духа слухати стане і грішними мислями промишляти почне й віра в його серці захитається, тоді — як кажуть — крила в нього стають безсилі, а райська краса його лица притемнюється. І тоді такий Ангел не в силі перелетіти ніякого простору, він падає і мусить — невидимий світові — блукати світом. Скитається він так самотний і смутний по лісах і дебрах, по горах і печерах, по ярах і прірвах, а коли рано і при заході сонця бачить Господнє небо в золоті й пурпурі, то стає так тужити, що й мертве каміння з ним спочуває. Аж поки віра не воскресне в його душі знову, і не видвигне його легко й радісно понад ліси й дебри, понад гори й печери, понад найдавший край і найглибші моря аж ген до сяючих брам раю, до Господа.

І так було і з одним Ангелом, що без божого дозволу зважився покинути рай і полетів на світ дивитися на те, що там діяли люди.

А тоді на світі була велика війна. Бачив Ангел, як розбішені діволами люди накопичували в кривавих пожежах трупів цілими горами, а людський кров розливали ріками, як руйнували церкви й вівтарі, а на їх руїнах насилували жінок і мордували дітей. І бачив Ангел, як дужі чужинецькі переможці наступали скрізь на слабших і миролюбивих народів і поневолювали їх, і чув він, як чванився діавол, що немає вже добрих людей на землі, що в тільки слуги Сатани і злощі демони його. А від того в серці Ангела збудилася зневага — і стало в нього з жалю великого кривавитися серце і почало в горах темніти божеське гарне лице його. Не раз і не два хотів він тоді покинути землю і вернутися в рай, але щож — від вічного страждання счорніли і його крила та стали важкі, мов олово. І ясні його шати стали від сліз темні й тяжкі, мов заваготіли вони горем усього світа. І стала тоді трівожити Ангела думка, що йому хіба на віки доведеться блукати в самоті між аліями людьми на землі, і він прескорбний слухав, що діавол нашіптував йому. Але одної ночі здавалося Ангелові, що голос Господа закликав його, і здавалося йому, що той Господній голос рік до нього

так: — „Поки люди не стануть промишляти в серцях своїх Миром і Любовю знову, доти між ними блукати меш такий, як ти тепер. Аж коли суджено буде тобі побачити три вчинки, гідні божого заповіта, може визволена буде і страждуща душа твоя, і визволений стане тоді й ангельське ество твоє.“

Так сказав той голос Бога. Та діавол засміявся глумливо і став ругати Господені слова. Однак Ангел відвернувся від нього й рік:

— Піду щераз по світі й почну шукати, а може знайду між людьми таких, що творять Мир і служать Любові, а тим, що теміно смутку сповиті, світлість радості повертають.

2.

І Ангел помандрував в далечинь.

Іде він, іде, аж чув — різдвяні пісні лунають. Дивиться Ангел, а доколя нього в снігах убоге село і принищена війною сільська церква, а з церкви чути божу хвалу, і святочний спів людей. І легко стало йому в цю хвилину на душі, бо Христове Різдво то таке божє свято, що в його день Господь і найбільшого злочинця ласкою своєю милує та й закам'янілій душі розвагу подає. Звеселилося так серце смутного Ангела і жаль йому було кидати те вбоге село з розспіваною церквою, в якій були мабуть усі, усі люди, — бо ген доколя не видно було нікого, — та тут же погляд його впав на одну доріжку, якою крізь сніг і під мороз ішло двоє малих дітей:

Хлопчик і дівчинка.

Дивиться Ангел. Дівчинка веде хлопчика за руку, обуті в його старі сльоті свитинкою, тупає з ним але обутими ногами по замерзлім снігу, розгріває його своїм відихом і все заспокоює, що вже недалеко. А куди вони йдуть? — думає Ангел. Певне до церкви? Та ні, — перейшли мимо, перехристілися і подалися кудись дорозою, хоч їм ніжки у сніг западають, личка з морозу посиніли, а скостенілі руки раз-у-раз од себе вдаряють. У хлопчика вже слізи в очах. Він крізь стриманий плач питається в дівчинки знову, чи ще далеко, а дівчинка каже:

— Ні, вже близько. А гроші

маєш усі?

— Маю.

— А молитву до Ісуса ти маєш?

— Тямлю.

І вони йдуть далі. Став Ангел близько коло них, крила свої райські над ними розгорнув, од зимного вітру дітей заславає, маленькими слідами їх ніг за ними йде і чув, як хлопчик про якісь золоті дарунки від Ісуса питає. А далі діти йдуть щораз швидше і поспішніше, згодом же починають дрібно б'іти. Біжать вони біжать, хлопчина вже і змучився і не може далі, а тоді його дівчина одним махом на руки, пригорнула до себе, як дитину, надихує своїм відихом, і врешті стає з ним коло якогось страшно зруйнованого будинку.

А то так лютый ворог скрізь, куди заходив, миролюбивих церкву і школу нищив, ті дві твердині Господа в його боротьбі з діволами на землі.

Але коло зруйнованої школи в заліза, глибоко в землю вбиті скарбона. Як видиво яке, як залізний лицар села тут стоїть. І от до тої скарбони миролюбивих дітв, — по прикладу батьків — припали. Бачить Ангел, як їх амерали рученята у скарбону якісь убогі гроші вкидують, як вони притім обоє навколійки стають, руки до молитви аложили і своєю віруючу, діточу мольбу починають.

Слухає Ангел.

А дівчинка говорить в голос і виразно, за нею ж хлопчик з трівожною увагою:

— „Ісусику, Дитятко, Пречистою сповите, сірими волами надихане, вбогими пастухами заколисане...“

Тут хлопчик важко закашлявся і мов захитався у снігу. А дівчинка вгорнула його геть

свою світою, втишила ніжно і діти молилися далі:

— „О ти, Боже Дитятко, Землі Української Панятко, наш бідний гріш на школу прийми, в срібло золото поверни, сріблом золотом нам подай, та на рідній нам Землі нашу школу видвигай...“

Слухає Ангел.

І враз тих двоє українських дітей, у снігу й серед морозу, трохи не босоніж, у старих свитиночках, пригорнені тремтучи одно до одного, починають різдвяну пісню. Ту саму, що й співали вчорай по людських хатах, за вбогий гріш, що його сьогодні до залізної скарбони там — об'єк страшної руїни в середині села, оддала.

І в ту хвилину блукаючий Ангел скиталець уперше радісно заплакав, країж темних шат його світлом зясніли.

3.

А згодом він помандрував в далечинь знову. Краї шат його сяяли тихим, лагідним світлом, оттак, мов о півночі в літі проміння місяця краї листків поріблив. Але лице Ангела було темне, і темні були ще і крила його, і сили тої в них не було, що мала його видвигнути до раю.

Та людських хат ставало на його дорозі щораз більше, і радісних співів чув тепер Ангел щораз частіше.

Невидимий для людей ішов Ангел, але сам він бачив людей гаразд, знав цілі їх доріжки і знав гадки в їх серцях. А людей ішло його шляхом багато, особливо ж молодих і гарних, бо це був святочний день і молодь бажала повеселитися. Ішли так розгуляними гуртками молоді парубки й дівчата, перекидувалися веселими словами і бадьорими вигуками, едналися в великі гуртки, і не думали ні про що, тільки про свою забаву й опьянюючу радість.

А в Ангеловій душі вставав від того тихий смуток, бо Ангел знав, що всюди, де жили люди, було більше нещасних і опущених, ніж таких, що безжурно й одчайдушно бажали радуватися життям. А хто ж потішав тих нещасних?

І чим більше музик і співів чув Ангел, тим темніше ставало сумуюче лице його.

Та тут же Ангел зупинився.

Він побачив де-що на самоті невеличку, але ясно освічену хатину, милу й дуже чисту видом, з якої доходила його тужлива пісня, співана солодким, жіночим голосом. А не була це така звичайна собі пісня, яких сто почувш на вулиці від кожної розгуляної дівчини. Ні — одна з тих гідних, гарних пісень була це, що їх звикли співати самотні матери і вірні своїм чоловікам жінки. І голос, що її співав, був такий захоплюючий, що повеселішало від нього сумуюче серце Ангела, і він зайшов невидимо в ту хату, аби насолодитися дивним співом зблизка.

Колиж він нечутно явився у світлиці, побачив, що тут жив один з тих Героїв, що ще так недавно боронили Рідної Землі перед ворогом і жертвували для неї все своє найдорожше. Бо й той Герой тут був важко окалічений немічником, без руки і зі слідом жорстокої рани на лиці, і йому то саме співала його молоді дружина ту захоплюючу пісню, що так заманила сумуючого Ангела.

— А ти пішла б погуляти з твоїми подружками та й з ними собі той різдвяний пісню заспівалаб — говорив згодом бідний немічник до молоді жінки. — Ох, ти така гарна, така молода ти, колиж тобі був час натанцюватися наспіватися, наслухатися музик, коли? Ти-ж молода, як та цвітом обсіпана вишня на весну... Така ти собі красавиця, як та рожечка в полі, як та лелія в панських садах... Гей, Гей, Іриночко, тай нащо ж я тобі так тяжко світ зав'язав... Та деж я до тебе, такий бідний каліка? —

Слухає Ангел.

А вона до нього припала, волосся йому з бідної важу-

реної голови відгорнула, чоло й очі його відчувала, близну страшну устами як ангельським цілуном диткнула. А потім в молоді свої обійми його смертельно змучене тіло взяла, до грудей його собі пригорнула й каже:

— Цить, не каліка ти мені й не бідний і світа мені доста, того, що з тобою, Петре... Заснеш, то я сну твого пильную, кожний віддих твій чую, мисли тобі з білого чола відгадую, а сама й дихати не хочу, аби тебе не збудити... А виїду з хати й самого лишити ти мушу, то спокую, мов та розлучена птвиця, не маю... Очі твої скрізь бачу, й тугу їх чую, й так мені за ними, що через сім лісів до них без хліба ішлабим... Так мені скрізь без тебе, мов сто миль на чужині далекий... Та й з ким мені без тебе гуляти? Тиж за нас усіх один на кривавій війні був, ручечку молоду, личечко парубочке звожував... Тай хтож, як не жінка рідна, тепер ты заходиш маз? —

Слухає Ангел.

Важко зранене лице Героя устами, мов голубка теплим крилом, голубила, сирітку-ручку його собі на молоді плече завдала, вгорнула його і каже:

— І хібаж я одна така ніяк у світі? Злі люди війну почали, на землю наїхали та й чоловіків без ліку вигубили... А тепер що-друга хата оттакій сидить, як ти, і світом, як той скалічений птах, нудить... Так як тоді матерям, сестрам і жінкам не заходити їх? А хтож їх, оттих бідних немічних і калік заїде і розважить, коли не такі, як я? Тепер в цілім світі, в усіх краях їх десть багато-багато, і кривди мені одній нема, Петре... —

Слухає Ангел.

І здавалося йому в цій хвилині, що весь світ одворився перед ним, і він побачив міліони таких милосердних і добрих, співчутливих і всебічних, що на вівавленні війною землі творили мир і служили любові во ім'я Господа. І глянув Ангел на діавола поглядом, мов вогнистий меч, і темне лице його зясніло світлом, а темні ризи його стали від краю до краю промінні, мов райське сійво.

Але діавол почув сором і лють у своїй душі зза того, що тепер чув і бачив божий Ангел, і тому він знову став ругати Господа і сказав:

— А мира на світі всетаки не буде ніколи, і не Любов, а ненависть правити ним буде во віки! Дивися — кликнув діавол до Ангела, показуючи рукою доколя — все те ось тут це моє царство.

Др. Стефан Витвицький.

Чи не справді нещасні?

У нас найбільше нарікань на лиху долю і на ворогів. Нашому положенню все винна судба, або ворожа затія, взагалі якась сила чужа, по більшій часті неозначена і неособова, — ніколи ми самі. Загально у нас завелася пересвідчення, що український нарід є з роду безталанний, хоч є у него завдатки на те, щоби стати великим і могутним, але він — мовляв — вже призначений на те, щоби тільки терпіти. І думає у нас переважно, що якби не ті саме чужі і ворожі сили, не фатум якийсь, то ми булиби одним з перших народів світа.

Ніщо для розвитку і будучності народу не є більш погубне, як таке переконання. Не було, нема і не буде на тім світі ні людини ні народу, який проходивби через життя без жури, без труднощів, протистивств і боротьби з ворожими силами. Але проте серед найбільше важких умов і власне завдяки їм вирости найдуші і найбільш могутні народи. З малого початку

ародився завязок колишньої римської держави і серед найбільших трудностей розвивалася росла та дійшла до пановання над світом римська імперія. З Бритійського острова, киненого на західний край Європи, неврожайного, сповитого постійною майже мракою, відрізаного від світа морем, стала будуватися англійська велико-державі і то після періоду можливо найбільш кривавих внутрішніх межиусобиць. Чи в історії — крім давньої Картагіні — примір більш катастрофальної програної, як програна Німеччини в останній світовій війні? А преці Німеччина, яка дуситься у своїм географічному положенню, стиснена на європейським континенті ворожими силами, на наших очах піднімається у упадку, відроджується і добуває для себе одно в перших місцях міжнародної політиці, щоби колись опісля на ново почати будову розбитої своєї передвоєнної велико-держави.

Звичайком фізичних терпінь, недуг, елементарних нещастя, нема для людини судби, нема її і для народу. Поза тими неминучими ударами людська судба се діло кожної людини, судба народу се діло народу. Кожда людина, кожда нація творить собі сама своє щасте або нещасте.

Яка тайна тої творчості? Вона лежить у свідомості людини своєї духовного ества, висшого і сильнішого над ество змислове. І у панованню тої духовної сили над людською змисловою природою. Хто не знає буденного порівняння двох жадущих людей. Один з них мимо втоми і горячки зумів своєю волею запанувати над жаждою, щоби не виставити себе на небезпеку життя, другий зразу напавсь води до ско-чу, не зважаючи на те, що жде його неминуча недуга, яку опісля називався „лихою судбою“. Я бачив, як в часі походу російських військ російський жовнір приймав до розлитого спирту і пив так довго, поки потіч не згинув. Про него певно теж в дома говорили, що його постигла „лиха судба“. Або другий теж можливо найбільш популярний примір: один господар веде своє господарство так, як вели його діди і предки, все сподівся на Бога, не думає про завтра: другий — безнастанно міркує про те, якби уліпшити своє рільне господарство, якби його забезпечити перед всякою елементарною шкодою, якби придбати для себе нові приходи, заняти під культуру неуживане досі і несправлене поле — і він ціною недоспаних ночей, особистих невідгид, та мозолистого труду вспіє в пустині створити цвітучий город. У першого господаря майже що року трапляється нещастя, що раз то нова постигає його „судба“ — у другого все складається так, як він того хоче і до него лиха судба заглядає дуже рідко.

Дужий нарід, се більша або менша скількість дужих людей, слабкий нарід, се більше або менше число слабих людей. В кожній області життя успіх має той, хто своєю волею, своєю думкою і почуванням, взагалі своїми духовними здібностями уміє його здобути. У нашій громадській життєвості тих цінностей проявляється дуже мало. Хто думає про те, якби збільшити вислід своєї праці, знайти для неї нові умови і нову нагоду, уміє жертвувати своїм нинішнім для завтрашнього, хто здібний конати своє лишнство, запанувати над своїми пристрастями, хто зумів передержати найгірші життєві алідні, хто уважавш потратити піднести з упадку і почати на руїнах розбитої екзистенції від свого сочатку нове життя, хто вміє жертвувати своїм особистим інтересом для публичного добра, того рідко коли постигне лиха судба і той буде правити собою і другими та сам собі створить свою будучність.

Др. Вол. Левинський.

„Листи до братів хліборобів“.

Перед кількома місяцями появилася отсе вже п'ята книжка „Хліборобської України“ видавництва Союзу Хліборобів Державників, в якій печатаються знамениті листи до братів хліборобів Вячеслава Липинського, відомого ученого історика і політика. Листи ті звернули на себе замалу увагу, а заслугоють вони на те, щоб з ними наша суспільність докладніше познайомила. Листи ті — се одинокий того роду продукт українського підсання і в розвитку громадянської думки становити вони будуть віднині граничний стовп — розпочинають муту нову епоху.

Колись, в добу занепаду національної свідомості і державної гордості німецької нації, в часах Наполеона, появилася на початку XIX століття епохальні „Reden an die deutsche Nation“ (Промови до німецького народу) німецького філософа і політика Фіхте, які причинились дуже до державного відродження німецької нації. Листи В. Липинського повинні мати для української нації аналогічне значіння і спричинитись до уздоровлення наших анархічних відносин на всіх ділянках нашого національного життя.

В. Липинський в ідеологію і творцем так званої гетьманської концепції державного устрою України — однак його творча критика проявилася в минулому і сучасному має свою вагу і значіння для цілості нашого національного життя. Можна сказати, що його гетьманська концепція державного устрою України в більшості гордий впливом його аналізу органічних хиб українського національного організму і найкращим способом лічення тих хиб, як основною тезою його світогляду, на котрій його система опирається і без котрої паде.

Вся сила і вартість системи В. Липинського в його глибокій і незвичайно влучній аналізі хвороби нашого національного організму, вишукуванню причин тої хвороби і вказанню способів лічення її. З того погляду найважливіша частина листів.

Автор, розглядаючи долю української нації в минулому і сучасному, вказує на численні наші невдачі у будівництві національної держави. Рівночасно підносить, що невдачі в наслідком не зовнішніх причин, нападів і т. д. але внаслідок органічних хиб нашого організму, і що як довго тих хиб ми не усунемо, так довго кожна наша спроба створити державу буде засуджена на невдачу. І автор вірить в вилічність наших недомогань, вірить в уздоровлення нашого національного організму. На чолі цілої його праці можна поставити твердження „Sanabiles deus fecit nationes“ (з божиї волі кожна нація може вилічитись із своєї хвороби) а на тій засаді опирається його глибока віра в успішність і корисність його письменницької праці, його „Листів“.

„Недержавність“ — так звється наша хвороба. Ця хвороба зовсім інша ніж — подібна до неї по своїм зовнішнім ознакам — поневоленість. Ми всі, мешканці України — не в громадянством поневолені; ми — громадянство недержавне. Це значить, що ми держави, реального втілення нашої окремішності не маємо не тому, що ми всі хочемо її мати, але нам якась зовнішня чужоземна сила в цьому заважає. Держави ми не маємо тому, що ми не уміємо самі в собі хотіння своєї власної держави розвинути, його в цілім нашім громадянстві розбудити, і це хотіння, відповідним методом його організації, своїми власними місцевими силами здійснити.

„Нація поневолена всть націю державною, яку придушує

і позбавляє держави на якийсь час своєю більшою силою чужоземна нація державна... Вона не звязана органічно з чужоземною владою, вона вся відчувала поневолення цією владою і вона має в собі хоч і в поневоленому придушеному стані, всі елементи потрібні до будови держави“.

„На територію громадянства недержавного чужоземна влада приходить завжди покликана частиною цього громадянства. Але, не знаходячи ніколи для себе підтримки інших його частин, тоб-то односторонньої підтримки цілого місцевого громадянства, чужоземна влада спирається на свої метрополітні (домашні — пр. Ред.) сили і править таким громадянством як колонією зі своїх метрополітних центрів. Тому нація недержавна по упадку своєї метрополітної влади, ніколи не може випростуватись і будувати свою державу так, як нація поневолена“.

„Хвороба недержавності має своє джерело не в причинах зовнішніх — як хвороба поневоленості — а викликана вона причинами внутрішніми органічними, без усунення яких ніякі найбільше сприяючі зовнішні умови, ніякі найвірніші союзники, ніякі навіть найкращі зовнішні „організації“ абсолютно нічого не можуть“ — (стор. 164 і 165.)

І автор аналізує ті внутрішні органічні причини і ділить їх на залежні від умови існування (підсоння, земля, раса), і на причини залежні від способу нашого ділення, які ми розумом і волею відповідаємо до наших хотінь та ідей можемо змінити.

Причини недержавності нашої нації залежні від нашої волі зводяться до одної: „неуміння українських людей, без огляду на те, за кого вони себе вважають і як вони себе національно називають, здобути та організувати на своїй землі свою власну владу і свою владу своїми власними силами удержати“ — Цесть баціль нашої хвороби, яка звється недержавністю, і від його знищення залежить наше видужання, або наше хронічне і невилічне слабужання.

Розглядаючи повисші причини нашої хвороби, автор робить глибокі помічання так в огляді нашого сучасного життя, як історичних і недавніх минулих подій. З автору поомовляє не тільки найкращий наш сучасний історик, якому відомі всі події і пружини дій нашого минулого, але і знаменитий обсерватор сучасного життя, узорбний глибоким знанням суспільних наук. Вся його увага звернена на створення у нас державно творчої верстви, здатної до завоювання влади, вірної самій собі, своїм ідеям і хотінням. Державно творча верства може повстати тільки з продуктивних суспільних елементів, які в своїх руках мають засоби продукції і продукцію керують. Верстви непродуктивні, що живуть не з продукції середників удержання суспільності, але з творчості свого ума і духа (інтелігенція), ніколи державно-творчою верствою самі про себе бути не можуть, а можуть тільки своїми духовними, суспільними спосібностями, державно-творчу верству підтримувати. З другої сторони — державно творча верства без підтримки духовних сил інтелігенції удержатися при кермі не може. Автор подає глибокий аналіз і її ролі в державно-творчій роботі і вказує не одно гірке слово на адресу недавніх і нинішніх „батьків“ народу з поміж інтелігенції.

Розглядаючи розвоєві сили суспільності, ділить автор кожну суспільність на дві частини — на частку консервативну, що кермує суспільною продукцією і державою — на частку поступову, яка змагає до зміни чи уліпшення існуючого стану. Суспільність, якій бракує першої частини, не може організувати своєї держави; суспільність, якій бракує другої,

може занидіти через брак сил розвоєвих. Та суспільність, котра має тільки поступову частину, подібна до корабля, який плаває по широкому морю навімання, без крил і вітрил, наразений кожної хвилі на катастрофу і загибів.

Наша суспільність належить як раз до другої категорії, і завіси устами своїх „великих“ представників хвалилася своєю поступовістю від „найбільше лівих“ не більше „кадетів“ і тою благодатю, що в нас, слава Богу, нема ні „шляхти“ ні інших богатирів. А тимчасом ті верстви, се як раз органи, що кермують суспільною продукцією, і без них капіталістична суспільність не дається продумати. В суспільності сповняють вони незвичайно важну роллю кермуючого і удержуючого суспільності лад елементу, супроти частини поступової, яка той лад хоче уліпшити чи змінити. Завдяки бацилеві нації хвороби — неумінню організувати творчі суспільні і державні сили та продукуючі і кермуючі верства в часі нашої історії завіси від нас відходила, лишуючи судно нашого життя без керми і вітрил — а переходила до ворогів, закликаючи з чужих метрополій (осередків) організуючих ворогів. — З другої сторони — перевага у нашій суспільності так званого поступового елементу позбавляла наш організм рівноваги і творила з нас „націю каліку“, переміняючи наш нарід рідше в українську поступову партію, як в свідомі своїх національних цілей і завдань націю.

На те наше каліцтво чужинці, яким основний характер кожної нації був відомий, часто звертали увагу і з їх слів ми неодну могли витягнути науку. На жаль, характер і причини нашої хвороби не були нам відомі, і ми з обуренням відпирали слушні помічання людей, які твердили, що ми, Українці, не нація — а партія поступова, — демагогічна, — чи соціалістична. І так, коли свого часу відомий посол до австрійського парламенту, гр. Войтіх Дідушицький в одній своїй промові в австрійським парламентомі 1907 р., аналізуючи суспільні прояви нашого тодішнього життя, сказав, що український рух — се рух суспільний, а не рух національний, стрінувся він з протестами наших політиків. Однак він мав рацію, а не наші політики. Завдяки деяким нашим ідеологам XIX століття, які поставили тезу, що цілою нашою нацією є поступовість, що все консервативне, а тим самим життям кермує, продуктивне і державно творче до української нації органічно належить не може, повстала у нас формальна чагінка і елементовання консервативних (суспільний лад організуючих, кермуючих) елементів з нашої суспільності, дике самовилічення національного організму.

З хвилею нальоту на наш край так званого народництва і драгоманівщини, український рух перероджується на Великій Україні з національно політичних державницьких течій першої половини XIX століття, яких продуктом була Історія Русів, Кружок Лукасевича, Т. Шевченка, в виключно культурницьке українофільство, а у нас в Галичині вирастали буйно ріжні „ізми“. Наслідком сего обколювання нашої нації до виключно поступових елементів і течій, була утеча широким шарів нашого громадянства в чужі національно табори, де вони знаходили со звичні собі консервативні елементи і повстання таких напів ренегатських груп, якими були наші русофіли, що не знаходячи місця серед нашої поступової суспільності, лишились напів дороги і не мали сили ані від українства відірватися, ні до московської нації прибити.

В кожнім випадку елементів з нашої нації консервативних, державно творчих елементів, а творення нашої нації з течій виключно поступових, було фактичним добиванням

нації, а не її відродженням. А XIX століття в дійсності було часом найбільшого нашого національного занепаду, побіч навіть словесного літературного так званого відродження, яке було за слабом, щоби в слушний момент допровадити до державного відродження України. Сповнились слова Т. Шевченка, що „Україну злії люди присплять лукаві і в огні її окрадену збудуть“. Не обікрали її тільки вороги, але і приспали свої злії люди. Наші б'яцькі народи в запалом, гідним красою справи, елементували від неї „непоступові“ елементи — аж зробили з нації каліку, нездібну до державного життя. Нація може здійснити своє право на державність, але не може бути нацією без двох рівноважних груп: консервативної і поступової. І нарід тільки з поступовою ідеологією — не нація, а суспільна течія. Через те гр. В. Дідушицький мав повну рацію — що ми, Українці, не нація, а партія, або що найвище суспільна течія. А щоб стати нацією, мусимо притягнути до себе і до акції над здійсненням нашого національного ідеалу всі суспільні верстви, що мешкають на Україні, а передовсім верстви продуктивні і державно творчі, заповнюючи їх, що здійснення нашого національного ідеалу не буде їх економічною суспільною смертю. Тоді вони перестануть для установлення ладу і порядку проти наших поступових зглядів „руйнівних“ загій, заклакати чужі організуючі сили — ворожі нашій національній ідеї, і спричинити поневолення краю по кожнім нашім зриві до самостійності.

Великою заслугою В. Липинського є, що він в своїх листах піддав глибокій аналізі причини нашої національної руйни і вказав шляхи уздоровлення. Справа нашого національного уздоровлення — річ можлива, бо „Sanabiles deus fecit nationes“, однак справа вимагає великих зусиль цілої нації. Щоби ті зусиль скорординувати, щоби зібрати для цієї акції як найбільше сил, щоби тягнути наш національний віз (як говорив гетьман Мазепа) „в один гук“ — а не в ріжні сторони, щоби тому рухови запевнити сталість, певність і один напрям — В. Липинський пропонує для нашого державного устрою форму трудової монархії з дідовим монархом — гетьманом на чолі. Ся форма державного устрою буде мати, по його думці, найбільше цінності і буде найбільше пригожа до винищення руйнівних елементів і течій в нашій нації — до знищення бациль нашої хвороби.

Національно думаюча інтелігенція повинна в тім змаганні стати по стороні державно творчих верст і своєю духовною силою, своїми суспільними впливами на широкі шари суспільства, ту державно творчу роботу улежити. Ширення руйнівницьких клівів, як се наша інтелігенція досі майже без винятку робила продовж цілої нашої історії, причинялося до неуряди кожного державного зриву — а події останніх літ дають тому класичні приклади. Удержувати, скріплювати і боронити лад державного ладу не було кому, консервативних елементів не було і на лікарство. А через те, що народження державного ладу не було кому, консервативних елементів не було і на лікарство. А через те, що народження державного ладу не було кому, консервативних елементів не було і на лікарство.

І так само буде при кожній новій спробі відновити українську державу, коли наша національна інтелігенція не підіпре творчих державних консервативних елементів. В недавню минулих часах тільки Українська Держава гетьмана Скоропадського, і верства, на якій він опирався, могла була здійснити і здійснювати була на к роткий час наше державне право. Та наша інтелігенція, замість підтримати ново повсталу державу, стала проти неї опором, гетьман, який, не знаходячи опору в українських кругах, шукав його у „малоросів“ а навіть „добровольців“, своїм

нещасним повстанням загнала у федерацію з Росією і зруйнувала на довгі літа вже готову державну організацію.

Потім всім однак належить зауважати, що оскільки консервативні продукуючі елементи, на яких хоче опертись гетьманська організація, має досягнути свою ціль — захопити в пригожий момент владу на Україні і організувати самостійну українську державу, організація та мусить бути революційна під оглядом національним — вірна тільки собі і своїм ідеалам самостійності України, а не ріжним присягам своїх предків чи то в Любліні, чи Гадячі, чи Переяславі, чи Торгвиці. Бо коли внаслідок уздоровлення, наша нація з недержавної стане поневоленою — визволитись вона може згідно чужої влади тільки власною організованою фізичною силою. Бо такий є закон природи, відомий нашим предкам, та невідомий поколінням з недавніх часів великої революції на Україні. А сей імператив висловила козацька старшина часів гетьмана Мазепи перед зримом 1709 року:

„Нехай в світі стане слава, Же през шаблю маєм права“.

Галич, в грудні 1925. р.

КАТЯ ГРИНЕВИЧЕВА.

Непоборна.

Заглубина чужинського підгір'я жевріла від пожовклих лип, мінлася солодким фіолетом тої, смарагдами дерлибану, авсім меначе золота церковна чаша, в яку іза виантійських шиб глянуло сонце.

Вийло вже осінню. З проміними хвилями чергувалися невгамовні дощі. У пролісках гриби не давали себе настолочити: хрустали леду вились їм в серце.

Як аупинитись на цвіттарнім уазібу присілка „Unser Frau am Land“, видно полюси всіх стежок, що падають там із лісів у низ. Що дня і що години являлися на них галицькі скитальці, — у рукав кинок від собак, почерез плече веретя мандрівника. Карі й голубі очі томлялися ровіжно чужого, немилосердного достатку, безлічю копичь на тернистах, повстаною блакиттю снілх слів у тьмаві зелені віття. Завидні аїтхання молодичь, кашель старух були подібні до зляканих окликів дитин, кинених у лісову гущу, слова ридали без слів півбожевілля в далеких отсх просторах, під грізною наспленим чужим небом.

Туга бичани гнала мене з хати, я блукала, здригаючися перед отсим укритим лютою проказою тілом Йова. Мроїлася мені цілою роса по яругах, слова над людську міру, що перемагають насильство, якась ва громовіт воіт поміч з висот... Даремно, даремно!

Ні, ніде не могла я зохватися перед неминучим. На всіх переходах переймала вони мене, сі привиди глибокозорі, виснажені довгими постань, як пустинники, жителі мого, що прогодовувалися іссопом.

Тяжло, все-ж така одній стрічі була я рада. Серед якоїсь мандрівки, в химерною грою настроїв, наскочила на мене Параска Гоголь, найкрасша швачка Покуття. Ми звиялися тихими, радісними окликами. Мені прямою було видіти знов, як ті молоді, смажне обличчя диче погодою і рівнять все довкола, наче та призяна кивничка у полі, сиві очі з горіховими пружечками всімхаються в силу і як усе в молодичі радіє: туге тіло, куценкий кнптар і звадно-весела фота, в сийві і красках, ніби сама витязька весна.

З обновленою квалістю моєї приязни я замітила, що Параска порушується дещо невручно а через те зовсім по новому, мило, як сей, котрого імя має: голоть, птаха степів.

— Ходім-те, Парасочко, д'хаті, побідаєм.

— Отсе-ж вам жменя горішків, щоб не попадати голіруч на новосілля.

Віжiamo поневолі осипастими лісовими спозиллями—фота Параски обхвачує краєвид, як полум'я. Веру відруховаю швачку за руку в неясосаним аїтханням пільги.

Добиваємося хати; натоплено, страва готова, але з чужої обстанови прівляло нехиттю і нагло торкнений жаль обхоується гадокою кругом серця.

Сідаємо проти себе, мовчанка, — Щось мені видіється, Парасочко, що ми отсеї скитальчини не переженемо.

— Бог з вами, панечко! — розсміялася давнко, як з доброго жарту. — Чим більше тисне, тим пружнійшій чинимоса.

Крізь вікно видно скошені поля і чорні хмари навислі над ними. Голос Параски засновується імолю.

— Я лишилася у тьоті, чоловіка ваяла до війська, у вісімнадцять неділі по ньому найшлася дитинка.

Коліб він жив, навколо світа шукавши за мною. Нека його й не буде, зпід таліанських гір голосу родоні не подати! А я, бачите, ще живу і хочу колись знов бути у Петрові на моім обістю.

— Ні авідки писем про нього не було?

— І найменшої повісточки. Як у воду, на крутижки, канув. Вже мене стріпна до такого тут послала, що примівки діє, але я не пішла. Тот примівник мій, хто мене вродив.

Аж тоді, під Успеніє, у соню авиділася: йду я ніби через наш старий сад, а мій Тодір під яблунком ляг на лівий бік, чорнов мантилев укрився, бровами мече:

— Видно мене а цієї стежки, Парасочко?

— Видно, правлю й дивуюся.

— Піду-ж я так, щоби мене ніхто вже не видів!

Гляджу, сад пустий...

— Та чи думали ми коли, небого, що нас доля пожене у таку далеч?

— Чому не думали? — Як онта війна мала учинитись, то худоба відшувала перед чоловіка. Рикала, аж сум побирав, що пастухів муть брати від неї, що смерть недалеко, подійця... Котложка клала голову до землі, слухала і все розуміла. А люди й собі задурили чисто — прийде сусід д' сусідів і не знає, що казати. Кожде гостем в хаті крутилося, блудом блудило, гей перед тічною утікало...

Начеряла ложкою в легенька, в честь, хвалила се і друге, а коли помітила мою цікавість до картич, що вставили величю у кількох штрихах її слів, збирала в призаду ті краски до нових. Після обіді роздакувалися і вона устала в осінній промінню, на пів в дощем розсипаним на ситі шиб та оповідала далі:

— Прийшло тоді і ніхто в селі не втримався, кожний йшов, де очі несуть, аби далі. Завернула і я дитину в одес сардак, йду а людьми в ліс. Кулі так фівкають, як камі перед дожджем, щось трахнуло а мене, — чую, по плечу копотить... Мій кум тавив міх муки, то я ододинула сардак, кажу:

— Куме Іване! — глянь-ко на мое плече!

Він як узреть, як метне собою в ліс! Муку лишив, так керив злякався.

На силу тягнуся вперед, не озираюся на дитину ані рля... Думаю: умерло—бо ані не щербене... А воно тільки злякалося сильно, біле як імгла, очі в одну міру...

Стринувся побережником.

— Тобі що Параско? Ти чого так позовокала?

— Ой мене, дадику, куля вдарила, не донесу я себе д' яні.

— Давай тут, сирото, дитину, бо меш вмирати.

Взяв Василька на одну руку, мене обхопив другою, притягнув нас хто його знає, як, до своєї хати. Я лежала цілу добу в горячці такої, що світа не пізнавала. Другого дня аранку прочумалася крихіткою — чую, наскочили купою жовіри і наші люди, — ті копають шанці, а тамті стріляють поза людей. Гляджу по хаті — побережника нема. Поділаз а через поїг на колінах, один рла руками, другий раз зубами дитину держу. Аж на третім селі найшла своїх; була ніч, уже всі спали на лаві. А лав був мочар, пропасниці вхопила, в дрозж кинуло в літ, аж фустка мокра.

На другий день займили нас жовіри і погналі. Хто мав воли, хто коні, а хто самотяж, везли хліби, лудине, бараболо. Мене, як не прослася, ніхто на фіру не взяв. Одною водою жила від Петрова аж до горів, — а так до нас сі гори, як он-де... жарка мроїть! Вісімнадцять миль мус було йти з дитиною при грудях до Ворохта. Ой, панечко, як тіло від поту скисло! Во то ми самі сорочки прядем, наші ткачі тчуть, рядина груба, кожний рубець як зубами мулає. Йду, ніхто не анає, як я терплю...

Набрали собі люди на фірх фа-

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“

казки: Паломництво в Рим! Чи се ті давні паломництва ще в часів метрополіта Сильвестра Сембратовича, або з перших початків метрополіта Шептицького? Горстка людей, з яких кождий хотів дістатись за дешевим паспортом за границю. Ні одушевлення не було, бо ту охоту та радість згасили самі єпископи, які в тім часі розпочали свої celibatські містерії. Ще і другий доказ. Ану! Нехай би приїхав тепер Дженюккі на візитацію дієцезії, як тому два роки. Тоді витали його як найбільшого приятеля свого, як витують діти свого батька. Я був присутній на гостині його в катедрі. Як довга катедра, так довгий був ряд священиків у світлих ризах, та повнісенська церковного народу, який покійно хилився перед вислаником Папи. Перед Дженюккієм явилась депутація духовенства, наших товариств і установ. Нехай тепер приїде Дженюккі, коли наші просять і представлення проти celibату не віднесли ніякого успіху, то ми побачимо, як би його тепер повітати. Штука лише раз вдається. Отже бачимо, що celibатська війна — се не війна проти Богу винних ім'стей, але війна це проти унії, яку єпископи своїми заарядженнями ослаблюють, її підкопують.

Але пощо аж приїзду Дженюккі? Се самі єпископи можуть сконстатувати при своїх появах між клиром. Чи в та давна щирість, сердечність, гостинність, з якою перше приймають Архієреїв по священничих домах? Вимушеність, прикрий сум, глибокий смуток царить в тих хатах, де повинна бути радість; розмова не клеїться, дискусія вривається, є лише полис для лизунів і поле для фарисейства.

Ну, годі! — скаже хто — celibат є, що правда, непопулярна установа, але чи одна річ була непопулярна а офіція принесла користь церкві і народови. Возьмім хочби для прикладу реформу О. Василя, переведену О. Єзуїтами. Там же депутатії до Відня спали під проводом пок. професорів універ. Зайдора Шараневича і Омеляна Огоновського, а тимчасом реформа та лиш користь принесла чинови і церкві. Для того добре розважмо, чи не упокоритисьби нам перед заарядженнями єпископів і чи не прийняли б нам сего ярма на себе. Забудьмо на перший аргумент наш, на чолі статті висунений, що самовільне введення celibату грозить небезпечкою для самої самоволі в напрямі латинізації нашої церкви. Пітїймо се же що при дальших актах єпископської самоволі буде вже не боротьба з безсиллюю імостою, а з цілим народом, як це було з календарем еп. Хомишина, як народ спротивлявся введенню органів, виключенню іконостасу, причастію оплатком і т. д. — придивімсь справі введення celibату спокійно, об'єктивно, розважаючи pro і contra.

Вгляньмо в мотиви введення celibату. Чи справді наші оба владики такі великі аскеети, іконофоби, що спробувавши на собі благодаті celibату, тими благодатями хочуть ушчасливити підледалий клир. Знаємо позитивно, що Преосв. Григорій, будучи питомцем старався о ласку неодної красуні і ще дотепер показує стидливо подільські імості памятки з пламенними стихами, які писав к лишній питомиць, а теперішній Владика. Та не мав щастя, якось панна не був до вподоби. Кажуть, що тут була причиною нестільки фізіономії, але і кардинальні браки товариської оглади, і нинішній владики висвятився в celibат і записався месть попаданкам і треба йому признати, що виконує її конвенціо. Преосв. Йосафат, колишній шкільний і пристійний офіцер австрійської артилерії, колись на жінку та женячку мав інші погляди. Вказати лиш на отвертий лист його колишнього товариша, Петра Карманського, поміщений в бра-

англійським „Укр. Хліборобі“, а який з лояльності для Владки жаден з краєвих часописів не помістив. Знаємо і інші речі з життя Владки, які вказують на те, що теперішній пристрась до celibату Преосященого становить якусь дивну дисгармонію до його колишнього життя. Не шукаємо голосити його о. Кориткові, який — слава Богу — дев'ятеро діточок під своїми крилами виплекав.

Впродовж колиб наші владики були дійсно від уродження celibатського настрою, чи не краще було їм бути колишнім Пафнуцієм, який, сам чоловік великої святості і чистоти обичаїв, не накидає цього ярма celibату іншим священикам. Признаємо, що celibат вищий є від жонатого стану, але добровільний. Тоді то є він жертвою, перед якою треба голову склонити, але примусовий celibат, вимушений під загрозою невисвячення, подібний до того гарачу, який складає нападений чоловік влісі, що би життя уратувати. Не даш гроші — забемо, не пристанеш на celibат — не висвяtimo. Шкода, справді тоді шкода правдивих celibатів, які з посвятити, з переконання висвятились в безземному стані. Їх жертва, їх посвта розвивається тоді в імлі, бо на чолі нікому не стоїть написано, чи він добровільним чи примусовим celibатом.

Своїм зарядженням стали єпископи противцілоуспільності, зразили собі всі верстви народу. І деж то „пастирське благорозуміє“, яким повинен відзначитися звичайний селенський собі парох ні селі, коли його в єпископа не має? Celibатом цим зразили собі єпископи духовенство і мірян і інтелігентів і простолюдинів. Як вказують громадні віща, що відбулися у Львові, Перемишлі, Станиславові, Коломиї, Чорткові і по інших містах, був це голос народу, якому повинні були єпископи прислухатися, хочби для засади „голоса народу, голос Божий“. Нехайби так пішла до Станиславівської владики депутатація з якого села зі скаргою на свого священика, таким гримким протестом, як гримко дунав протест двох найбільших міст в його дієцезії, Станиславова і Коломиї проти владики, то певно бідний священик, що зворохобив лише частину одного села проти себе, вже десяти разів був би сповідуваний. А владики що иншого? Він криве себе але зрозумілим і фалшиво собою інтерпретованим цитатом з Євангелія: „Аще от міра бисте били, любивби вас мір!“ Мені неважко всім тому, що я не від світа сего... і тим цитатом вколює себе, цим же словами погіршить себе і дальше своє робить на шкоду церкви і народу, відлучуючи найкращих людей від себе, прихиливши церкви і щиро відданих також його особі. Сидять самітні у своїх палатах, бачать єпископи цей світ у найчорніших і найтемніших краках, повний самих атеїстів, радикалів, богохульників, з якими треба боротися всіми засобами, всіми способами. Тимчасом я могу сміло твердити, що так але не є, як собі єпископи представляють. А називають колиб так і було, то способом ними практикованим нічого не досягнуть. Єпископи Хомишин і Коциловський вийшли зі світської інтелігенції не стрічаються, не сходяться, але в Станиславові, де я довгий час перебував, це не разити так, бо єпископ там на престолі вже двадцять три роки, то вже і забулась инша поведінка, але єп. Коциловський мав таку гарну традицію по бл. п. „єпископів-громадянина“ Конст. Чеховичу який грімив у себе в своїй палаті всю інтелігенцію перемиську і мав перше і рідкочне слово у всіх справах. Нині не той єпископський палат летять лише єп. анатемі, громи і в той спосіб наступає відчуження міської інтелігенції від церкви.

Але вагалі наші єпископи махнули рукою на нашу інтелігенцію, бо чи можна зачинати такий непопулярний крок, як виводження celibату, не докучуючи тим до живого не лише самому духовенству, але також і мірським сферам. Та ж наша мірська інтелігенція доси в 75% сини священиків і чи може такий священний син байдужим бути на це, як він бачить, що його гніздо, з якого вийшли його батьки, діди, прадіди, драконським розпорядком єпископа руйнується, касується? І може так зарядження не зразити собі всі і всі? Чи є воно, питаю, хоча трохи пастирськи-благорозумне? Чиж Преосящені не читали в „Укр. Голосі“ протесту священних синів проти безчещення їх родинного гнізда? Питаю Преосящених, в чім властиво та жінка нещаслива перешкоджує священникові у сповнюванню його священних обов'язків? Чи вона спинає його у відчуженні церковних правил? Ні! Зовсім ні! Знаю таку сцену з життя нашого одного сільського жонатого пароха. На вакації приїхав з загралиці по зложені доктораті син, з яким батьки не бачились вже довгий час. Затуркотіла стара попівська бричка, висів з неї красавчик-синюк, у брані привітала його мати. „Адегатуцько!“ — спитав син. „Татуцько моляться в саді, не перешкоджай їм, найпомоляться, вони чули туркіт брячкі, найперше віддадуть Богові славу, а опісля і для нас стане часу...“ За правдивість цієї події не потребує ругати, „клясти і ругатися“ бо це нічого надзвичайного, такий жонатий священик з молитвословом в руках це не виїмок, а тип, який вже перейшов в літературу. Читайте Радзкевича „Шляхом туги“, ту апофеозу священних наших родин, а вона кінчиться тим, що священик з молитвословом в руках умирає. Коли світський чоловік такий гарні сцени бачить від стріхою нашого священика, то що ж діється серед духовників, коли бачать, що наші єпископи болотом-грозюкою обкидають нашу священну сім'ю. Не хочу випоминати їм їх походження і їх роду, але тверджу категорично, що будь вони священні сини, вони ніколи не піднесли би свої руки на збурення священного гнізда.

В чім же це може жінка священника перешкоджати своєму чоловікові в його душпастирській діяльності? Чи може у служанні сповідній? Чи у відправі богослужень, чи голошенню проповідній? — Ось що оповідає що-до цього останнього оден з наших найвизначніших священників: „Я був колись співслужником в старенькому пароху на селі, де одинюками інтелігентами, які приходили на службу божу і проповідь була старенька ймость-канонікова і моя дружина. Їх то присутність, тих обох ймостів приглатовала цілу суботу, щоби перед каноніковою, а ще більше перед моєю молоденською дружиною не застидатися, бо я хотів, щоб моя дружина була о мені якнайкращою думки.

В чім же жінка перешкоджує священникові? Чи може в засновуванні брацтва? Чи може в праці в читальні? На те скажемо: Ту справу треба брати індивідуально а не по тім, чи духовник жонатий або нежонатий. Маємо добрих робітників у винограді Христовій жонатих, а маємо добрих і celibатів, а є легейди, недбалюхи і одні і другі. Між жонатими маємо такі перли нашого духовенства як о. Шанковський з Оброшнина, Цегельський з Камінки, о. Ю. Дзерозів, др. Костельник, др. Левицький із Львова, о. Т. Савойка і багато інших. Такими були: пок. б. Т. Лежогоубський, о. Евг. Гузар і т. д. А в celibаті світлі люди прим: о. Г. Родецький, о. др. Юрик, о. Сухий, пок. Ваньо і інші. А возмім двох братів Галушинських о. Д-ра Теодозія ЧСВВ, celibата і його брата Михайла жонатого. Оба вони звісні робітники

на нашій народній ниві, хоч один celibат, а другий жонатий. Той другий не оглядався на це, що „невидима рука“ нажене його з посади і його жінка і трое діточок остануть без забезпечення, а запротестував голосно проти кривдженя нас і опинився на старість без посади, прямо в матеріальній нужді. Особисто він і його родина стали жертвою тої думки — трактувати забезпечення екзистенції своєї і своєї родини як річ другорядну. І чому цього не зробили нп. кавалери-професори, а зробив це жонатий Галушинський? Бо це вже в крові Галушинських, бо так вони виховані своїм батьком і мамою під попівською стріхою — працювати для церкви і народу, не оглядаючись на свій власний інтерес, на своє власне „я“.

А як списалось наше жонате духовенство в часі російської інвазії? Єп. Хомишин, полививши свою дієцезію опіці Матері Божої, аж два рази втік соромно до Відня, а його жонаті панотці полишилися при пастві як добрі пастирі і боронили свого стада. Щастям для єпископа, що війна так обернулася, як тепер її ми сліди знаємо, але що булоб, колиб була побідила царська Росія. Єпископський престіл в Станиславові як „вакантний“ був би певно обсаджений якимсь Сімашкою або Попелем і хто би в першій лінії був винен апостазії дієцезії, як не єп. Хомишин, який товариство celibатів св. Йосафата закладав; але в сліди мученика навіть на пробу не хоче вступити. Цей один промах в житті владики повинен раз на все замкнути йому уста, щоб не робив докорів жонатому духовенству, слово докору повинно йому на устах замертти. „Врачу, із цілією сам!“ Celibатура не імунізує нікого від похибок, не хоронить від дуриць. Навпаки — жонате духовенство є бо-

го більше забезпечене від життєвих помилок, як celibатів. Опінія свята про жонатих, а опінія свята про celibатів виходить в користь жонатих. На це можу дати багато доказів.

Я собі не уявляю життя такого celibата в далеких горах, на селі за горами за лісами. Ні з ким сісти, ні поговорити, ні порадитися. Дур го лови чіпається: Шож дивного, що такий celibат або розпачається, або піде між челядь та пусті думки до голови собі допускат, або і здивається, адедаче. Встане рано, відмовить правила, піде до церкви, висповідас кількоро людей, відправить літургію, а опісля цілий день сам один, самітний, безрадний, безпомічний. І колиб він того celibату був сам заховів — то годі! „терпи, козаче!“ Але ні! Це йому навязав на силу його єпископ, що сам в місті має свою капітулу, має авдієнції, має виїзди на візитації ка канонічні і тим проганяє скуку і гримні думки, та навіть йому в голову не іде, як дуже бідую, горює жертва його жорсткого зарядження, десть там далеко в горах, в закаханих, впрост в карних місцях його дієцезії.

Кожний нарід має свою питу владу, має своє духовенство по своєму фасону. Прим. в полудневій Іспанії на великих церковних торжествах в честь Найсв. Тайні кілька пар дитій виконую перед великим престолом ратмічні танці при відповідній музиці. А це викликало у нас агітвання. За те з наших поклонів сміються найпобожніші чужинці. Також і типи священників не є у всіх католицьких народів однакові. В Римі прим. в прилюдній огороді на Північ грав поплудній музика, сходяться маси міської публіки, приїжджає також з замкнених коляс поважний кардинал, входить в одну залу і, слухаючи музики, відмовляє з „бreviera“ церковне правило. В Римі то прийняте. У нас неможливо. Знов в Баварії навіть дуже добрий священник-парох в неділю, по вечірні, іде до пиварні, сидів з прихожанами і тягне з ними кувало за кувало пива. То також не для

нас. В нас виробився инший тип священника, якого зовсім не потребуємо стидатися. Не глибокий богослов, ані інквізиторський цензор, але людина добра, а серцем, високо гуманна, гостинна, весела, все з погідним лицем, — ось тип нашого священника. І не треба нам того типу міняти ані за французьких „abbé-ів“, ані за італійських „padre-ів“, ані за польських „ksenyj“, але радше працювати нам над удосконаленням нашого українського священника. Мають Італійці, чи Поляки, чи Німці свої добрі сторони, мавмо і ми свої; най кожний досконаліть себе у своїм: „звізда бо от звізди різнують во славі“.

Чи треба нашим українським духовникам такого клопоту, який мають зі своїми сьостепеніцями і „господинами“ польські ксьондзи. Та ж виробилась вже окрема література того рода. Возьмімо до рук підручники до реклекцій для священників, написані латинськими духовними, а там на кількох сторінках є налічення, перестороги, факції о духовних господинах, а пок. проф. кравківського університету др. Казімерж Цімерман пише окрему книжку, що сво го часу наробила тільки крику п. т.: *Moja pani!*

Кілько примх, кілько каприсів, кілько гримасів і клопотів мусить перенести такий ксьондз від своєї пані. Преосященні! Не пхайте наших священників у те багно! Прочитайте цю книжку Цімермана, чоловіка ученого і безпристрасного, який зробив такий прикий досвід в своїм житті, а певно зворушиться Ваша совість і ви лишете ксьондзам їх „пані“, а своєю добром неаппетитному клирови лишите їх законні жінки.

Скажете може, що наші духовники але живуть зі своїми жінками і тим дають агіраційний приклад для громади. На сей докір не замикаємо очей, але скажемо: „як великий є відсоток священників, що але живуть зі своїми жінками? Трафиться найбільше один випадок на три деканати, отже дуж малій відсоток. Як що тут винес віт, то він і як celibат був би неможливий як священник, а як що винна вона, то народ дуже добре знає, хто тут винен і певно жалув свого отця духовного, що так эле при женячій натрафив, і певно каменем не кидав на бідного священника, а хіба жалув і з такого поодинокого спорадичного випадку не заключає: „священники не повинні жени тись“. — Впродім єпископи мають на такі эле живучі спружества добру раду. На це в церковній дисциплінарній суд. Цей най розгляне справу злого пожиття духовника з подружкою. І як що провинився тут священник, нехай безпощадно його суспендує, відбере йому можливість — що так скажу — брикатися.

Ще одну острогоу чуємо від владики: „Ми заводимо celibат для добра духовенства, бо теперішня економічна криза так обіднала всіх, що священник не може утримати жінки і дітей, тому хочемо їх вирвати з бід і нужди.“ Правда о стілько, що дійсно тепер жиемо у такий тісноті та бідноті, о який нікому не снилось. Давнійше були священники, що мали більше як десятку дітей і могли виживити всіх дітей і вивести в люде, а нині не то. Були священнічі родини, що мали 16, 15, 14 дітей і якось дали собі раду, а нині сьюдси скрута, всьоди біда. Але рада єпископів вискладає на ту пословицю німецьку, яка звучить, що „Man darf nicht das Kind mit dem Bade ausschütten“ (не викидай дитини враз з купіллям). Такий скрутий час перемине, бо ж ніхто не вдержить такого стану довго. Нині дайте апеляційному радникові, що кажу, президентови суду, міністрови кількоро дітей, то буде добре голову сушити, як кінці з кінцями повязати, а мимо того ніхто їм не дає ради: „не женіться“. Особливо не сміє така

рада виходити з уст єпископа, що повинен стояти на стороні святості супружества та ваги родинного життя для суспільності.

Звісна є приповідка: „ab hoste disc“ т. є. вчися від во рога. Коли єпископи цілком анектували голос свого духовенства і своєї пастви і автократично, незаконно ввели собі, немов на своїм власнім подвір'ю celibат, то нехайби хоч прислухались, що випикується на сторінках преси „невидимі руки“. Єпископи добре вичули, що „невидима рука“ бажав собі того celibату більше навіть, як єпископи. Вони ж бачать і вчить їх історія нашого національного відродження, що духовенство видало не лиш світлич священників, але також величезна більшість наших заслужених громадян, це сини священників. Нехай єпископи возьмуть до рук прегарну працю М. Возняка: „Відродження Галицької України“, нехай перелистують картку за картоку, а побачать, кілько позитивної праці вложило наше духовенство в освідмлення та будження духа нашого на роду від часів Маркіана. А коли хто гасив ту іскру любови до народа та ставляв перепони нашому національному розвитку, то хіба celibат Бенедикт Левицький, інквізитор „Русалик Дієстровий“.

Правда, найдеться і між священниками синами „мудрець“, що поганять церков і духовенство. Але чиж між дванадцятьма апостолами не найшовся такий Юда Іскаріот? Появу таких впродім нечелющих „мудриців“ викликало подекуди саме духовенство, яке в деяких селах занедбувало свої обов'язки, а думало лише про свою наживу і що правда, такий „мудрець“ багатьох збудив з летаргії. Духовенство взялось до праці, до місії, до проповідництва, до закладання брацтв і читальні і кириля таких мудриців вийшла на добре.

Ще одним клопотатися єпископи і жонатому духовенству тим дорікають, а саме долею вдів і сиріт по священниках. Дійсно гірка доля вдови і сироти по священнику. Але нехай єпископи тільки енергій і доброї волі вложили в справу забезпечення вдів і сиріт, кілько вкладають в країно непопулярне і шкідливе форсування celibату, то доля вдів і сиріт булаб обезпечена. Нехай возьмуть собі оба єпископи приклад від Архирея Андрія. З його милостивої руки виходять в захисті його імені богато сиріт по священниках і тим самим мають забезпечену долю. Правда, що станиславівська катедрна не має тої дотації, що львівська, але жонате духовенство не жадає ні сотика від єпископа Григорія. Нехай він вложит в це діло лише свою ревність, охоту, краснорічність, а духовенство стягнеться з останнього, так як вже не раз віданувалося на его поклик, хоч би нпр. на будову єпархіального дому при вул. Липовій, який лише через лиху господарку опинився в чужих руках.

Celibati вказують нам постійно на захід і на латинське духовенство Заходу, яке видало багато святців. На це можна сказати, що чуже видать під лісом, а свого під носом не бачать... Нехай заглянуть однак в костели Франції, Італії, Німеччини. Чи там побачать вони тільки молячихся, таку глибоку віру, як має наш народ? Ні, ніколи не замінює я нашого парохіянина хочби з польським мазуром. Там одиниці вибіваються, а тут цілий народ. А як то страшно шкодить станиславівський владики такими обвинуваченнями нашим священикам перед цілим католицьким світом. Правда! такий кс. Нікодем Стешинський в своїх „Рочниках католицьких“ називав єп. Хомишину „gwaltowhik bozu“, але рівночасно впливав на наше духовенство і наш народ цілий чебер помий, покинувшись на авторитетні слова єпископа Григорія, а то саме робить другий наш „пшищель“

кс. Коржонкевіч в „Katholische Korrespondenz“. Безперечно, що і до Риму ідуть брехливі доноси на наше духовенство на основі пастирських листів, відцеальований Станиславівського Вістника і криптомічних публікацій владики, від услужливих конфратрів. І дивуватись, що Рим здезорієнтований і нам не вірить і нас уважав як „lästige Ausländer“, яких требаби або цілком златинчити, або нас позбутись.

Чому наші єпископи не дивляться на це, що виробляють такі Мацохи, Колачі, Брянькі і Ідеці? Справді якась манія „самооплювання“ їх опанувала. Всю що наше, питоме, українське, то до нічого, а на Заході лише правда, краса, рай. Не горнуть до нас, до свого клеру, до своїх дітей, а відгороджуючись хінським муром від нас в чотирох стінах своєї кімнати, ідуть як нетлі за світлом латинства (не католицизму), яке їх ненавидить, призирає, мимо того, що „гвалтовниками“ божими наживає.

А наше духовенство тепер таке бідне. Воно потребує консолідації, потребує якогось слова потіхи, розради, помочи. Одиноке священство заслужене товариство св. ап. Павла розвивали; не мають наші священники з ким зійтись, порадитись, загіртіть до дальшої праці. — Ну, нехайби хотів ті станиславівські celibати з Товариством св. Йосафата що робили, а тимчасом поза виданням пашквілю на наше жонате духовенство і корчемної лайки о. др. Авксентія Бойчука під мовою адресою, ніякої діяльності не проявляють.

Між єпископами і духовенством велика прірва, велика розтіч думок. Але ми видимо, що в Львокарно та в Лондоні такі відвічні вороги, як Німці і Французи погодились, подали собі руки, бо Англія дуже добре зрозуміла, що не здавити, не здушити такий великий народ, який в Німці, а час простягнути руку до згоди. І єпископи, які зачали війну зі своїм клиром, не повинні спихати з себе вини за розпочату несприятелі і шкідливу кампанію, а як добрі батьки, добрі пастирі своїй пастви, піти на уступки.

Свого часу, перед 30 роками, коли Владика Григорій був ще питомцем, були питомці приневолені виступити з сени нава. Тоді кардинал Сембратович сказав прилюдно: „Як мені волосся на долоні виросте, тоді сесієсисти на семинара будуть сьостепеніцями“. Але як добрий батько уневажнив навіть присягу зложену питомцями на хрест, що доти не вступлять до семинара, доки їх всі жадання не будуть узгоджені, абув свою погрозу, прийняв всіх в семинар назад і нині вони є найкращими пастирами, окрасою українського духовенства. Чиж не ліпше так?

Правда, і зі сторони духовенства впало не одно прикре слово, але годі. Духовенство пробувало всіх можливих способів, щоби серця єпископів зм'якчити. Вислало депутатації, писало меморіали, боронилось в „Ниві“, а з уст єпископів чуло лише „non possumus“ і анатемі...

Нехайже Новонароджений Христос, якого витали Ангели пісню мира і спокою, принесе бажаний мир для нашої церкви, зм'якчить серця єпископів і отворить їх очі на інші наші небезпеки, які грозять його церкві з сторони єресей і сектанства. Наше духовенство і громадянство простягає руку до згоди і скидає з себе всяку відповідальність за долю Унії, загроженої нашою міжусобицею.

Др. ІВАННА ВІТОШИНСЬКА
орданус в дітвчч і внутрішніх надугах, в Перемишлі, вул. Миколая Б. (біля Чариського).

АДВОКАТ
Др. Стефан Витвицький
веде свою канцелярію в Другобі

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

На різдво до дому.

Далекий світ, великий час,
Пливуть літа рікою...
Гей! Що чувають там у вас?
Чи йдете в колядою?
Чи жийте Федір, Юрко,
І мій сусід Зарічний?
Чи й нині, як колись, давно,
Співали „Бог предвічний“?
Чи й нині мерехтять зірки,
Над хаткою старою?...
Гей краю мій, не знаєш ти,
Як тужу за тобою.

Ще три, ще два, ще один тяж-
день і — Різдво...

Господи, чогож ті дні, як черепа-
хи лізуть!

А які довгі ті години в школі! А
які скучні! Фараони, аористи, апо-
крифи — нічого голови не трима-
ється. Все якесь таке далеке, чуже,
непотрібне. Силують тебе перебу-
вати з Цезарем і Ксенофонтим, а
думка твоя на інші шляхи вється.
Вона там, де широкі поля під сні-
гом, ніби під обрусом білим, широ-
ко розстеленим, де лід на річці
тріщить, де дим з коминів снується
і де шумлять ліси. В рідному селі
твоя думка.

А тобі кажуть учитися того, що
діялося перед двома тисячами літ в
країнах, котрих ти ніколи й на очі
не побачиш. Та ще гроють дівками.

Нехай! А в тебе календар. Пере-
черкуєш у ньому днину за днинкою;
ще три, ще два, і — завтра коні по
тебе приїдуть.

Наука повинна тривати до пер-
шої години, але директор звичайно
вже в 11. пускає.

В кого годинник, тримає його
під лавкою в руці. Що хвиляючи гли-
пає на велику вказівку.

Юже вона по малесеньки лізе!
Безсталині власники хрономет-
рів! Скільки штовхавців дистанції
вже тоді з боків і в заді. „Котра го-
дина? Кажі!“

„Минуло пів...“

„Бреши!“

„То чого ти питаєшся, як не ві-
риш. На другий раз не скажу.“

„А я не дам відписати задові-
ря!“

Професор виває до порядку:
„Гебрака, боппа, бммай!“ — повто-
ри! Безсталині власники хрономет-
рів! даром пускає в рух то праву,
то ліву ногу, ніхто кружком не знає,
що про „гора“ мовлять. Чому ж той
сторож не давонить, старий, дурний
Мадяр — Дам? І щоб то йому пош-
кодило задоволення кілька хвилин
скорше! А я! Секунди не дарую.

Аж — Славити Бога, задавонив...

„Царю небесний утішителю, душ
істинних...“ починає той, що най-
скорше вміє молитися. „Веселих
свят, веселих свят“ — лунає круг-
гом і по складах стрімголов висипа-
ється кількості хлопців на ринок.
Розбігаються на всі сторони світа.

„Бувайте здорові зимні шкільні
мурні! Не затужимо за вами. Додому
їдемо, до дому, на свято!“

Не йдемо, а прямо вітром летим
на станцію. Добре тим, що мешка-
ють на Містечку, або на Адамівці.
Ім рівно, а тобі треба драпатися на
Олімп. Совгазниця така, а гори сажі
з дровами женуть, як пні від плота
до плота в вітках йдуть, ще ноги
поломать — ітлі... А тобі спішно,
бо там уже коні чекають.

Ще далеко до брами, а ти вже
сліду своїх саней шукаєш. Половини
широкі, а серединою широкі, — пі-
наш. Вони, йй Богу вони! І слід Діа-
ни видно. Хортиця, по верху пере-
бігла, а денце навіть помітно, як
довгим хвостом сніг струсила.

Владаш на подвіря. Не розчару-
вався. Коні на тебе ждуть. Накриті
дергами, пара в них бе, як з печі
дим. Кирило хитро всміхається: „по-
їдемо, паничу!“

„Зараз?“

„Лихі коні відають обрік.“

Ти лихий, що всьо хоче Усти.
Сам голоду не чуєш. Обід не сма-
кує тобі: Десять далеко заносить рід-
ковим борщем, голубцями і пиро-
гами. Ніби ті пахощі сани з дому
привезли.

Чи віт що, чи ні, чи ваяв яку
книжку, чи забув, садовишся в сани,
вбіраєш батькову шубу, Кирило
обтуплює тобі барабани ноги, —
вій!

Боже ти мій, як гарно тепер на
світ! Як легко дахати тим чистим,
зимовим повітрям і як чисто, як
біло кругом. Тільки від дерев сніг
тіло поперець дорогою кладуться, а
дорога кожна. І як тут нарізати на
світ, коли він такий гарний! Навіть
ті брудні жидівські дімки коло ро-
гачки за містом, якісь такі привіт-
ні, любі, ніби кличуть тебе: „весе-
лється!“

Дорога білим килимом Савської

цариці поспішась перед тобою. Са-
ни сунуться о жемчугах, по роз-
мелених на муку брилянтах, аж очі
сипіть.

„Дзень, дзень, дзень, дзень...
скорше, скорше, скорше!“

Переїхали шість горбів вже й
наше село видно. Далеко. Треба ще
минути лісок і на долину авернути.

Долинами крутяться Золота Ліпа.
І мало що й видно, бо снігом по-
заносило. Богато снігів сего року.

І добре, бо яке тобі Різдво без мо-
розу і снігу. Ніяк не можеш собі
уявити Різдва в Італії, або де в
Єгипті. Різдво повинно бути таке,
як у нас. У нас все так найкраще...

До села чимраз ближче. Вже й
млин болванів під горою, вже пі-
наш хати. Видно, в котрій вечері
варять, а в котрій ні.

На долинах часом блуд чіпається,
але то в сніговию, вночі, а тепер
ще лиш вечері. На снігах видно
ще червону заграву, хоч сонце вже
зайшло.

Тихо так. Бачиш, як стрибає
зайчик. Щоб він нам дороги не пе-
ребіг. Чемний зайчик. Спинився, сів
на купині і мордочку лапками мис-
мислив. Такий і — безпечний. Цеб-
то ж знає, що в нас нема ні стріль-
би, ні часу. Ідемо на свято.

Кирило обертається і показує
свої здорові зуби. „От колиб так
соли, паничу.“

„То що?“

„Поспайлиб зайцеві на хвостик
і ваяць наш.“

(Він все щось мусить дурного
скавати, той Кирило). „А вовка ви
не боїтесь?“ — питає.

„Вовки повід село не ходять.“

„А ось, які сліди,“ — батогом
показує поперець дороги.

„Це не вовчі, а лисячі сліди, я
знаю.“

„Вол То вас там і такого вчили.“

„Що правда, тобі байдуже, чи це
вовки, чи тигри походили, хочеш
одного: до дому.“

Ось і він. Стоїть обтуплений за-
гатою, як медведь і глипає двома
кухонними візками, як очима. Дим
двома шпурками з двома коминів сну-
ється, просто до неба.

Пси ласяться до тебе, худоба в
станій реве, навіть когут, почув
на підрах, на драбині, що приїхали,
і мє. Приїхали...

На снігу добувався з бараниць,
вискакуєш з сани і біжиш по ско-
дах на ганок, просто в батькові обій-
м. Відчиняються двері, струшуєш
сніг, — мати, рідні, прислуга, — в
хаті так ясно і тепло...

Ой тепло! Чуєш це тепло до нині,
хоть життя всіма способами ста-
ралося заморозити тебе, валило
твої найкращі мрії, студило горіч
бажання, добиралося до самої душі.
А ти все таки чуєш те рідне, свя-
тоточе тепло своєї рідної хати.

Нігде ти його світліше знайшов
і мабуть вже не знайдеш ніколи.
Ого! Воно там, в країні споминів
твоїх дитячих, у рідному селі.

Др. Остап Грицай.

Колядуйте на Рідну Школу.

„Нарід, що не стягається в
останнього, аби вдержати свою
національну школу, не варт
називатися народом.“ Бісмарк.

При Свят-Вечері згадаємо
всіх, хто нам дорочний і неза-
бутний. Згадаємо наших рідних
і кривяків, добрих приятелів,
та й добрих знайомих. І це
гарно. Але ми, Українці, не
повинні притім вдоволитися
спомином про наших найбільш
ших. Ми маємо під теперішню
хвилю святой обов'язок згаду-
вати при кожній нагоді, при
кожнім зібранні, при кожному
святі всі наші національні уста-
нови, а передовсім і голов-
но: Рідну Школу.

Бо-ж Рідна Школа для нас
під теперішню хвилю — це мов
та Мати рідна, про яку не вільно
нам забувати ніколи, як-що не
хочемо, аби нас за те важко
скарала доля. Так, — Матірню
для нас Рідна Школа, бо вона
серед найтяжчих обставин ви-
ковує наше нове, найбільш на-
дійне покоління. Плекає в нас
національного духа. Вчить нас
думати й почувати по україн-
ськи. Береже душі наших дітей.
Рідна Школа є підставою усієї
нашої національної культури.
Проте не вільно нам забувати

Мусимо пам'ятати, що культурні
народи світа з давніх давен і
коштом найбільших жертв дба-
ли про свої національні школи,
коли працювали над подвижен-
ням культури в себе. І можна
сказати, що всі ті культурні
народи добували в світі зна-
чіння в міру того, оскільки
дбали про школи в себе й до-
ходили тим чином до вершин
освіти й поступу.

„Добре зорганізована шко-
ла здобуде нам світ!“ — про-
голошував, тому кілька соток
років навад, великий організа-
тор новітнього шкільництва,
Апос Коменіус.

Ось уже починаючи з VII.
в. по Хр. добув невеликий пус-
тинний нарід Арабів велика-
ського значіння для культур-
ного розвитку всього людства
тому, що в них уже тоді була
зорганізована своя школа, і
вони всюди там, куди заходи-
ли, ширили просвіту і поступ

і перевищали з того погляду
навіть християнські народи в
Європі. А такий висококуль-
турний нарід, як Німці, нама-
гався уже від найдавніших
часів організувати собі націо-
нальні школи. Колишній ве-
ликий союз німецьких тор-
говельних городів — т. зв.

Ганза — основував скрізь по
містах такі чисто національні
школи (— вони звалися „ні-
мецькими школами“), вдержу-
вані не державою, тільки жер-
вами свідомих німецьких гро-
мад, а в яких училися і вихо-
дувалися діти в користь і на
справу німецькому народові.

Коли-ж в р. 1870/71 у пропа-
сти німецько-французькій
війні Німці добули блиску-
чій перемоги над Французами, то
скрізь по світі пішла відома
приповідка, що „не зброя ні-
мецька перемогла Французів,
а німецька школа.“ І в таких
культурних середовищах, як Англі-
я, розуміли громадяне з дав-
на давна значіння чисто національ-
ної школи, цілком незалежної
від державного уряду. Затеж
могутні колись королівська
Франція стала в XVII ст.

створювати страшну руйну між
іншим і тому, що німці шкіль-
ництво в неї — особливо
для простого народу — не бу-
ло зовсім зорганізоване і прості
наріди жив там в безпрос-
вітній нужді і темряві.

Тимто усвідомлюємо собі
все наново, що своя націо-
нальна школа — це підстава
всєї національної культури.
Що Рідна Школа для нас, га-
лицьких Українців, то світло
в темряві, то спасення для на-
ших душ, і останнє прибіжи-
ще для наших дітей у хвилі
ворожих наступів на украї-
нську народність. І тому кляч-
мо при святі Різдва від села
до села, від міста до міста:

Колядуйте на Рідну Шко-
лу! Вся коляда для Рідної
Школи! Ратуйте найваж-
нішу національну уста-
нову!

Ратуйте, — бо наша Рідна
Школа, на жаль, над берегом
пропала — в небезпеці пов-
ної матеріальної руйни. Адже
ми знаємо добре всі, що наше
Українське Педагогічне Тowa-
риство, — яке власне удержує
всі установи Рідної Школи —
Інституція чисто культурно-
просвітна, не має ніякого влас-
ного майна та істнує і в силі
вести свою роботу виключно
при допомозі добровільних
жертв нашого громадянства.

Але щож, внаслідок гострої
господарської і грошевої кри-
зи — кажеться в останнім за-
клику УПТ. — а в слід за тим
зубожіння нашого громадян-
ства жертвенність суспільності
з дня на день маліє так, що
приходи не покривають і в ча-
сті місячних розходів, а Голо-
ва УПТ. станула перед
питанням: що дальше робити,
та як ратувати УПТ. — пе-
ред ліквідацією? Як наша на-
дія на коляду, докладимо всь-
ких зусиль, щоб вона дала як
найкращий вислід, бо від її
переведення залежить істну-
вання Товариства...

Значить, дорогі земляки:
Від вислідів сьогоднішньої ко-
ляди залежить істнування на-
шої української, Рідної Школи.
Чи ж може бути між нами сві-

домий громадянин, який не ро-
зумів би всієї ваги такого поло-
ження?

Укр. Тов. Педагогічне крім
оборони прав нашої школи,
удержує 20 народних шкіл, в
яких цього року вчилася 3.459
записаних дітей. Одинайцять
законорок, до яких вписалося
400 наших дітей. Учителські
семінарі з правом прилюднос-
ти в Коломиї, Самборі і в
Стрию. Мужеські семінарії
курси в. Станиславів — за-
криті! — два у Львові. Жіночі
семінарії і курси в Коломиї, в
Самборі, в Стрию і в Львові. (У
всіх тих наших семінаріях і
сем. курсах було записаних
разом 622 дівчат і 50 хлопців).

Далі приватні українські гім-
назії У. П. Т. з українською
мовою навчання: в Городенці,
Дрогобичі, Золочеві, Коломиї,
Рогатині, Станиславів, Тер-
нополі, Чорткові і Яворові. На
рік шк. 1924/25 було тут впи-
саних 1837 учнів і учениць, а
на приватних гімназійних кур-
сах у Львові і Долині 127 у-
чеників і учениць.

Справді — скількиж уже
тут невиспущеного, доцільного
і героїського труду, який тут
велич громадянської, просвіт-
ної визвольної роботи!

Впрост чудувати доводиться,
що завдяки У.П.Т. наша
Рідна Школа на перекір уся-
ким ворожим труднощам так
розвивається, як досі, і стіль-
ки-стільки молодечих душ спа-
сена для рідного громадянства,
для українського народу, для
Рідної Землі! Мов та морська
ліхтарня видається Українське
Педагогічне Товариство
серед важких бурнів нашого
часу на оводі світа Галицької
України і казує нашій суспі-
лності певний шлях до куль-
турно-просвітної Визволен-
ня. Так якже допустити нам
до того, аби те спасенне сві-
тло нашої просвітної думки —
засло, й тисячі-тисячі украї-
нської молоді потонули в тем-
ряві чужинських шкіл?

Ні, українські громадяне, ні,
дорогі земляки! Ми — а пере-
довсім наша Інтелігенція не
допустимо до того, аби наша
Рідна Школа перестала істну-
вати. Нам не вільно до того
допустити. Наша жертвенність
мусить збільшитися! Тож та-
сама історія людства, що за-
писала імя якогось там ан-
глійського кушніра і його жер-
тву на національну школу, та
сама історія записалаб у кни-
гу життя і те, що 40-міліоно-
вий український нарід не по-
трафив у XX. віді довершити
того, що в Англії в XVI ст. зміг
зробити гурт ремісників. Жер-
твуймо-ж усі, від старших до
дитини! Бо і який то суми
треба на те, аби уможливити
У. П. Т. його діяльність? По-
скромним обчисленням адм. на
рік 1925/26 треба суми 704 тис.
825 ал, на рік. А не забуваймо
притім, що в культурних на-
родів уже за наших часів —
як в Чехії, в Німцях або Іта-
лії — водилося так, що
коли вони вели боротьбу за
свою рідну школу на окраїнах
їх землі, то щорічні їх жертви
на школу були звичайно 3 або
4 разів більше, ніж обчислене
приблизно за потреби в нині власні
держави й пошана в цілому
світа.

Так щераз та з глибини
душі:

Колядуйте на Рідну Шко-
лу! Вся коляда для Рідної
Школи! Ратуйте величезні
жертвами нашу найважні-
шу національну установу
— Українське Педагогічне
Товариство!

НОВІ КНИЖКИ.

Хліборобська Українська книж-
ка пята. Рік 1924—1925. Відень.
Видання Українського Союзу Хліboro-
бів Державників. — стор. 398, вели-
ка 8". — Споміж усіх наших сучас-
них журналів безумовно найкращим
є „Хліборобська Україна“. Цікавий
цей журнал і своїм змістом і своєю
ідеологією і візійні тим, що тут
пишуть деякі наші найліпші публі-
цисти й учені, а головним редак-
тор, В. Липинський. — „Хл. Укр.“

це рівночасно орган Укр. Хлібороб-
сько-Демократичної Партії, агрупо-
ваної довкруги б. Гетьмана України,
П. Скоропадського. Ця партія об-
стоє потребу діїчного гетьман-
ату на Україні і в здійснюванні своїх
домогань спирається на середні і
великих землевласників-хліборобів,
а девізою її є гасло „Праця та лад“.

Із усіх надіпріанських партій є пар-
тія Хліб. Держ. найменша чисельно і
найменше криклива. За те провідні
члени її це люди високої культури
і великого патріотизму, що справді
завзяті боронили і підтримували
укр. державність. Іцим саме партія
сильна, має доволі великий вплив,
головним чином серед американських
Українців, і в недалекому майбутньому
му безумовно відіграв велику роль.

Важко бути пророком і скавати
напевно, коли провалиться на У-
країні більшовики і хто приїде їм
на зміну, а головне, чиядяться нам
вибороти знову державну незалеж-
ність України. На цю тему можна
різко міркувати і всякого сподіва-
тися. Та в усіх міркуваннях треба
оглядатися на реальний уклад сил,
на те, що нам осталося з нещасних
відломків нашого розтороженного
державного корабля. Кожному, на-
віть не дуже бистрому спостереж-
никові яразу видно, що осталося
нам небагато добра і то дуже сум-
нівної вартості. Залишилося нам
багато всяких партій з обов'язковою
причіпкою соціалізму і більш нічо-
го. А яку вартість мають для буду-
чого державного будівництва всякі
ес-ери, ес-деки, ес-ефи й інші со-
ціалісти, про це нічого й казати, бо
недавнє минуле нещасних років
1917—1920 усім нам перед очима. І
щож роблять тепер вони і як го-
товляться до майбутнього після
сумного досвіду своєї праці? На це
легко відповісти: вони нічого не
роблять. Грізять, крім цього повна бездіяль-
ність і безтурботність, ось що під-
точує й розкладає нашу партійно-
соціалістичну еміграцію! Ні одної
творчої думки, ні найменшої зміни
в програмі національно-державного
будування. І можна бути певним, що
коли-б ці самі люди дірвалися до
влади, що вже раз „панували“, то
вони вартує запропастили-би нашу
державність. — І в порівнянні з
усією тою гнилою й безплідною
еміграцією ще одні Хлібороби-Дер-
жавники представляються найкраще.

Бо це люди діла, що твердо дума-
ють і відкидають геть усіх невід-
дільних і шкідливих нам утопії. Вони
бажають собі будувати дійсну й силь-
ну державу, оперту на здорових і
дійсних основах, а при цьому дба-
ти про всебічний розвиток і поширен-
ня нашої культури і про добробут
населення, що справді було-б за-
цікавлене в існуванні Української
Держави. Скромні, прості слова Хлі-
боробів-Державників без крикунства
і фальшу більш переконують і при-
тягають, ніж шумні й фальшаві де-
клації наших соціалістів усіхких
фірм про „свободу, рівність і брат-
ство“ всіх псевдотрудящих, що про
мощували й проклали-муть шлях
московським більшовикам. Під цим
оглядом заслуговує на найбільшу
увагу змістові і цікаві статті го-
ловного ідеолога й провідника Хлі-
боробів-Демократів, нашого найви-
сшачішого історика, В. Липинського.

І в своїх цікавих „Листах до Братів-
Хліборобів“ і в своїй відповіді Е.
Чикаленкові, В. Л. розв'язує просто
й переконуюче усі питання реаль-
ного існування Укр. Держави й на-
шої державно-національної політики.
Шановний Автор не задовольняється
поставленням поодиноких тез чи
правил, а скрізь підтверджує свої
думки конкретними прикладами з
нашої і всесвітньої історії, з недав-
нього минулого й сучасного нашого
життя. Скрізь виявляє він наші не-
достаті, розглядає їх причини і дає
вказівки, як належить робити, щоби
через власну державу стати справж-
ньо нацією. Все розглядає він по-
важно й спокійно, навіть у відно-
шенні до політичних противників
зберігає об'єктивність і рівновагу і
тільки рідко послугується легкою
іронією. А що найбільше вражає і
притягає читача, то це та велика
віра в успіх і користність задумано-
го діла, яку бачимо в кожному слові
В. Липинського. — Нату саму тему
в ще в „Хліборобській Україні“
статті Залеського й гр. Монтрезо-
ра з обсягу економічних наук ма-
ємо цікаву статтю Проф. Одрарченка
„Основи номінальної валюти“. Друга,
менша частина книжки є спомини
і історичні статті. Із споминів най-
цікавіші записки Гетьмана Скоро-
падського від початку 1918. року до

менту проголошення Гетьманства.
Замітний у цих споминах простий,
безпретенсійний стиль автора і його
велика щирість навіть у драглих
місцях. Це безумовно документ вели-
кої історичної ваги. — Взагалі,
цілкіл збірник і оригінальний і дуже
цікавий а в зовнішньому боку пред-
ставляється теж дуже добре, бо ви-
даний гарно і старанно, зовсім на
європейський лад. Коли-б dokonче
вже треба було затримати недо-
статі збірника, то небагато можна-би
йому закинути, хіба те, що най-
більш річей пише тут оден автор
(редактор), що нема тут відстокпро
організаційну працю партії Х. Д.,
нема теж відсток про сучасне ста-
новище на Україні. Одним словом
більша рижноманітність і поширен-
ня тем були-би дуже бажані. — На-
ше галицьке громадянство ніколи
не ставалося рішуче проти гетьма-
нату на Україні. Навпаки, в Галич-
ні є дуже багато прихильників геть-
манської державної концепції. І тому
тим більше треба нам понаойлю-
ватися аі амаганнями цієї одної
державно-творчої партії і підтриму-
вати її цінний журнал.

Імж. З. ГОРИЦЬКИЙ.

Своя хатинка.

Ще місяць, ще два... ще
день, ще два... і заблисне світ
весною — а в нею... хоч і як
тяжкі — важкі часи, хоч і як
непривітна пуста в на-
ших кішнях — неодному з
нас доведеться будувати свою
хату, бо під „голим небом“
жити не можна!

І піде сей, що хоче буду-
вати, до будівничого і замо-
вить план. Та, скажімо ширі,
чи сей план буде будівничий
справді робити? Рідко, дуже
рідко — бо... йому і не
дозволяють, бо кожний клієнт
приходить з готовим планом...
Він уложив собі вже з гори
розклад і великість кімнат, він
зжився з тим так, що нікому
не дозволить змінити ніякого...
А, однак, сі своєрідні, домашні
плани — не раз так наївні
та дуже-дуже некорисні для
будовного господаря хати!

Щоби, бодай, в частині по-
могти булущим, щоби зазда-
легід скермувати їхні гадки
на властиву дорогу — зберу
в сій маленькій статейці, коро-
тенько найважливіші правила
будови, здобуті досвідом та
розумованнем.

І Будову хати попереджує
вибір площі. Площа не повин-
на лежати на мочарах та ба-
гнах — але повинна дати воду
в неглибокій керничі. Не по-
винна теж лежати на голотечі,
бо там не допоможуть і грубі
мури, щоби втримати тепло в
хаті, а за сильна заслона де-
рев викликає вогкість. Не по-
винна лежати близько фабрик,
щоби не вдихувати диму і т. п.,
а коли се конечно — то треба
вважати на напрям вітрів, які
повинні віяти від хати в сто-
рону фабрики.

І. Другою важною обста-
виною — се положення дому
а огляду на сонце. Не добре
взагалі, ставати дім — сті-
ною на „ч

до пішли з Японією на згоду і тайною умовою згодились, щоб Японці господарили в південній Манджурії. А треба знати, що Манджурія в великанським краєм: в кілька разів більша як Франція (має мільон кілометрів квадратних), а живе там ледь 7 мільйонів мешканців. Край цей урочайний і має лагідне підсоння, тому Японці хотять сюди перекинути своїх безземельних людей, бо Америка не пускає Японців до своїх країв, а Англія також заборонила Японцям емігрувати до Австралії. От і Японія за згодою більшовиків хоче поселити своїх людей в Манджурії і дійсно вже там примістила около 1,000,000 Японців. За те більшовики мають вільну руку в інших хінських краях. Так погодились більшовики з Японцями і розвинули в Хінах шалену агітацію проти Англії.

В СЯЧИНІ

З Різдом Христовим шлемо нашим передплатникам, читачам, співробітникам і прихильникам щирі побажання веселих та щасливих свят.

Вся Коляда на „Рідну Школу“! Згідно з однодушним рішенням усіх краєвих Товариств, організацій і партій та в порозумінню з усіма українськими властями — вся коляда йде єдино і виключно на „Рідну Школу“, бож же дні „Рідної Школи“! Тому всі, що досі колядували і щедрували на якусь іншу, хочаб дуже важну ціль, чи то для власної приємності — передають всю коляду на „Рідну Школу“. Виказ коляди на „Рідну Школу“ по повітат і громадам буде олошений. Ділами докажимо, що ми дисциплінована нація і розуміємо, що в „Рідній Школі“ наша будучність! — Українське Педагогічне Товариство у Львові, Ринок 10.

Нага суди в Галичині анесено в 26. грудня, а задержано же ці суди до 30. червня в Варшаві, Любліні і Вільні.

На засіданні польського сейму 28. XII. було голосування над поправками про виконання земельної реформи. Пос. Санойда заповів, що „Визволене“ перериває обструкцію проти закону, щоб уряд не складав на його вини за виконання закону, а заповідає боротьбу за нові права. Після прийняття поправки до уст. 31. на лавках „Визволене“ і інших клубів счинився галас. Марш. впоминав пос. Восвудзкого і Баліна, якіні усуває в засідання пос. Восвудзкого. При голосуванні над поправкою сенату до 50 уст. прийшло до конфлікту. Сейм ухвалив був у тім уст., що парцельовані посілості слід ужити передусім на доповнення карловатих господарств близьких сіл. Сенат пропонує скреслити слова „близьких сіл“. З причини браку кваліфік. більшості за відхиненням тої поправки прийняли її авч. більшістю. В туюж мить на лавках авч. меншостей счиняється стукання і спів „Непора“. Після в „Визволене“, Українського Клубу і білоруського та жидівського і часть Нимців починають салю і співають при дверях. Після ППС. вийшли також зі сали. Опісля переголосовано всі поправки. Прийнято нагайсть внесення Українського Клубу в справі звбвства поліцією селянина Ховцького і секр. „Провсвіт“ Дубина. На цьому засідання замкнено.

В Парижі перебуває тепер митр. Андрей Шенгіцький. На закінчення літургійного тижня відправив він в катедрі Notre Dame архієрейську службу Богу. Співав хор аложеній зі 60 співачок. Франдуська газета „Echo de Paris“ описує подробиці богослуження, називаючи митрополита чоловіком, що може бути лучником між Сходом і Заходом. — Французи мабуть не знають, що ватиканські політики крайню ворожо ставляться до унії і уніятів називають неповними католиками.

Нова польська „kolęda“. Izseta Katolicki „Dzwon niedzielny“ в ч. 52, ст. 24, Kraków 1925 містить таку нову коляду п. н. „Kolęda dziadka krakowskiego“:

Hej drodzy ludkowie, Pan Jezus się [rodzi,
Więc i dziadek stary dziś do was [przychodzi,
Życzenia przynosi o kolędę prosi.
Hej kolęda, kolęda.

A więc naprzód Bogu niech będzie [chwala,
Że Polska z niewoli cudem zmar- [tychwała,
Że zeszyły na dziadyszwa- [skie, ruskie gady!
Hej kolęda, kolęda!

Ось як каже колядувати своїм зіомком „katolicki“ часопис в день Свята Любові! А папа римський в своїй промові до тих зіомків називав їх „повними католиками“ в противенстві до греко-католиків.

Детайлічна продаж сахарни в Аптаді і Дрогерії „Лід Звізду“ Перемишль, ул. Францішканська ч. 24 (побіч нежі).

Ціни: 8біже: Пшениця 3:50 дол. жито 2:50 дол. овес 2:50 дол., ячмія 2:50 дол.
Гроші: амер. долар 8:40, кавад. долар 8:20, чеська корона 0:22.

Новинки.

Пустота парубчаків по наших селах густо-часто веде до нещастя. Давніше траплялось це рідше, а нині це в кожнім селі. Недавно доносили ми про убийство в пустоті в добромільській повіті, а нині доноситься в стрийській повіті таке: Антін Олійник, 19-літній парубчак з Грабівця, котрому, як то кажуть, ледви молоко підсохло — був першим каваліром в селі. За дівчину посварив він зі Стефаном Гавришином і пімстився на нім так: Запросив до шинку знаного кавалера Стефана Савчака, замешкалого в Стрию в уланських касарнях, тут попилися, а опісля засілися біля млина на Грицишині. Коли Грицишин надійшов, вискочили несподівано оба і стали його бити, а опісля Савчак раптом його два рази штилетом. Скріпавлений став кликати людей на поміч, а напастники втікли. Поліція арештувала обох.

Зима в Італії звичайно легка, без морозів. Але цього року в грудні настали небувалі там морози. В однім селі коло Боцен вертали хлопці зі школи і один зробив собі такий жарт, що хотів алаати иней з зеліноного стовпа при дорозі. Але явжк причіпився до зеліва і хлопечийняк не міг відірвати язика від стовпа. Привіглі люди і при помості орячої води освободили хлопця. З розвірянням явжком відведено хлопця до шпиталю. Буде пам'ятати великі морози!

Нелюдина мама. Дня 16. грудня поїздом в Сарні до Ковля їхала якась пані в П. кл. зі своєю 4-літньою донечкою. В купе не було нікого, тільки в сусідніх їхали люди і чули, як дитина плакала, бо хотіла їсти, а мама успокоювала її. Врешті затихла. Подорожні думали, що дитина заснула і вже тим не інтересувались. В Ковлі всі подорожні вийшли з поїзду. — Тимчасом селянин Теодор Мармут з села Малий Зільник вертав з міста попри авеліничий тор і побачив на під'їзді дівчинку, яка лежала в снігу в віддалено 8 метрів від авеліничих шин. Він амилосердився, взяв дитину на руки і ваніс до вітла. Там дівчинка розірілася і поповіши оповіла страшну історію, що мама не хотіла дати їй їсти, а коли вона плакала, викинула її з вагону на сніг, коли поїзд був в руху. Дівчинка не знає, як її мати називається і не може подати адреси — знає тільки, що їхали до Ковля, а сама називається Мінка. Поліція шукає за мамою, яка є справжнім воєнним вироком.

В часі послідньої відлиги і дощу не тільки пішов лід на всіх галицьких ріках, але і ріки вилляли. В Перемишлі вода забрала деревляний міст. Так само в Коломиї пішов з водою міст, який лучить Коломию з селом Вербем. Найгірше вийшли на тім яриаровці в доколичних сіл. Вони вже не могли вернутидомів і мусили воєи і худобу лишити в Коломиї, а самі вернули вішки авеліничим мостом. В деяких селах вода прутала Черемоша залляла села. **Господарі** в Букачовці Які

Потоцький, Йосиф Деці Адольф Лінбергер одержали судову скаргу, щоб заплатили 26,834 зл., які ніби то позичили на вексель. Показалось, що це якийсь панок Івльї підписав цих господарів на вексель, а опісля побраб гроші а банку. Поліція арештувала панка, котрий легким способом хоче добритися маску.

Катерина Гловня а Викторова коло Станиславова породила неслубиу дитину. Зі стаду задушила її, напхавши глини до рота дитини. Злочинницю арештовано.

Нещасні випадки. Оноді особовий поїзд, який ішов в Рівного до Ківерц, найхав на переїзді на наладованій деревом зі Володимира Федонюка, господаря з села Жабки, пов. Луцького. З воза і дерева лишилися тріски, коні агинули на місці.

Веселий кутик.

Свят-Вечір. (Як його описував малий Мошко). Кінчається пилипівка, Різдво за плечима. — „Піду фіру загодати в старого Максима“ — каже Дудьо своїй Ріфці. — „Треба поспішати, щоб на час увесь потрібний крам для гоїв мати“. А у Дудя малий Мошко, розумна дитина, лиш бігав по сусідах, як божая дитина. Не одно у гоїв бачив, про всіляке знав, тож почувши, як про Різдво батько поїдає, хотів собі похвалитися тай каже до тата: „А я знаю, як справляють гої свої свята. Я торік на сам Свят-Вечір під вікно ходило й виділо як на долоні, що гої робили. — „Щож вони таке робили?“ — Дудьо запитався, радий, що його синочок такий хитрий одався. Тоді Мошко, як той рабін, став посеред хати, та з повагом неначе старий став одовідати: „На землі було солома, а скриня накрита чимось білим гей скатертю, у кути сніп жита. А на скатерть гої собі колачів поклали, біля них горіла свічка, що у хліб заткали. Дім гралась на соломі, а мати варила та щось ключем під печено у горшкуну накрила. Потім прийшов тато з хату і всі посідали кругом скрині та а макітри абіже їсти стали. Як наїлися того абіжа, взяли рибу їсти, та риби бори, в там губи, аж варт було сісти. А по губах ваяли їсти голубці всілякі і ще їли по голубцях вареники всілякі. А скінчили тим, що в горшкуну під ключем варилося, лиш не знаю, де то кло-

че із верха поділось. По вечері тато й мама як взяли кричати, дитя собі — а злякалось тай втікло зпід хати. — Т. Дмитренко.

НАДІСЛАНО.

Православне Богопошукання. Отсим повідомляється православних емігрантів в Великій Україні і всіх вірних, що 7-го січня в день Різдва Христового буде відправлена Служба Божя о год. 9 рано в лютеранській церкві в Перемишлі, ул. Пташа, а о год. 5 попол. вечерня. — Комітет.

Мід-патонів десеровий, курціний, частий без замішок під гваранцією, в власній найбільшій гальвської паски, висилє в 5 кт. пушках за посліплатою 16:25 зол. — Егеєній Білинський в Збараж.

Чи чули Шедрівку Двоні? куцять!!! в Українській Книгарні Станиславі, Собіською 20. — Ціна 1 зол.

Поручається нинішні Українська Кантчка (коляди) ціна 0:50 зол. — Український Вертеп ціна 0:35 зол. — Підручник тарифовий для купців і кілометровика всіх стацій, ціна 6 зол. — Порто 75 сот. Кооперативам і відпродавцям рабят. Замовлення слати Юліан Соневицькій Львів, Wojciecha 4.

Краєвий адвокат **Др. Володимир Бачинський** повернув і веде канцелярію **Львів, вул. Мостюшина ч. 1а.**

Лікар **Др. В. Кобільник** ординує в **Самбарі (нові буди).**

„ПУРУС“ в пастою знавців.

БОЛГАРСЬКЕ МОЛОКО (Jogurt) яке дав добре життя, значу виробляти у Львові і для урхомлення пошукую спільника. — Зиск запезняю. **В. ПАВЛЮК** Підволочиска.

Загальний Календар Українського Голосу на рік 1926
під редакцією звісного письменника **Два Остава Гринца**
в ціні 3:50 можна дістати в кожній книгарні.
Жадайте всюди наших календарів.

ХЛІБОРОБСЬКА УКРАЇНА
КНИЖКА ПЯТА. РІК 1924 — 1925.
ЗМІСТ:

- ПОДЯКА У.С.Х.Д. тем, хто сприяв написанню до видання У.К. „Хліборобської України“.
1. СЕРГІЙ ШЕМЕТ: Микола Міхновський. Посмертна вгдка (з портретом).
2. УРИВОК зі „СПОМИНІВ“ ГЕТЬМАНА ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО: „Від початку 1918 р. до проголошення Гетьманства“.
3. ВЯЧЕСЛАВ ЛИПІНСЬКИЙ: Листи до Братів хліборобів. IV. Про політику, яку умієсть вавбору такого методу здобування та організації авлада і організації громадства, який-би уможливив будову і збереження окремої Держави на Українській Землі і забезпечав існування та розвиток Української Нації.
4. ПРОФ. О. ОДАРЧЕНКО: Основне воличальне залюте.
5. ГЕНЕРАЛ П. ЗАЛЕСЬКИЙ: Завдання розумного і честного Правительства на Україні.
6. ВЯЧЕСЛАВ ЛИПІНСЬКИЙ: З промови статті генерала Залеського.
7. Д. Д-КО: Єлисавета Іванова з Скоропадських Милорадович. До 35-х роковин П смерті (з портретом).
8. Гр. АДАМ МОНТРЕЗОР: „Дух нації“ і „Дух авелі“.
9. ВЯЧЕСЛАВ ЛИПІНСЬКИЙ: Покликання „Варягі“ чи організації хліборобів? Кілька уваг а правду статті Б. Х. Чикаленка: „Де вийді?“ (Завичення).
10. З МИНУЛОГО: ДОМЕТ ОЛЯНИН: Два листи Гетьманів Богдана Хмельницького і Івана Ваговського до Курфюрста Бранденбургського Фрідріха Вільгельма (з фотографіями листів).
11. ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ: Аляя Рокіцький. Неяролог (з портретом).
12. ВІЖУН ВІСТІ: Комунікат Центральної Управы Об'єднаних Українських Хліборобських Організацій. — Від Редакції „Хліборобської України“. — Соросовання. — В справі правосиусу.

Книжку можна набувати в більших українських книгарнях.

Оператор
Др. Тит Е. Бурчачинський
бувший довголітній асистент хірургічної клініки у Львові проф. д-ра Радігера у Львові і приват хірургічного відділу краєвого шпиталю в Чернівцях, переїхав на стадо до Львова і ординує в хірургічних хоребах і надугах горла, носа і вуха при вул. Саніта ч. 23 II. пов. (напроти Техніки).

Лікар по внутрішнім і жіночим недугам
Др. Прийма Остап
Перемишль — Ринок 12.
просвітлює лучам РЕНТГЕНА пасвілює кварццевою і Солюкс (Solux) лампою.

Др. Михайло Коє
лікар очей (окуліст)
ординує в Перемишлі вул. Міцкевича 11. (в почтовім будинку)

Навіть найбільшійший Українець
може й повинен передплатити перший ілюстрований літературний, популярно-науковий і громадський журнал

НАША БЕСІДА

(об'єднані журнали „Наш Світ“ і „Духовна Бесіда“) під редакцією **В. Островського**,

бо „Наша Бесіда“ є найдешевшим українським ілюстрованим журналом: **передплата вноситься на 1 місяць — всього 1 зол., на 3 міс. — 3 зол., на 6 міс. — 5:50 зол., на рік — 10 зол.** Для „Просвіти“ при масовій передплаті всього **2 зол. 50 сот. кварталіно.**

І за цю ввзяку ціну „Наша Бесіда“ даватиме: повісті оповідання, вірші, статті в різних діланок науки, мистецтва, в життя громадського, церковного, культурно-просвітнього, економічного і т. д. Кратка, бібліографія, огляди годів, різні відомості, жарти і сміх, загадки на премію.

З ч. I буде друкуватися велика повість в життя Волинці. Що місяця буде авсудватися між передплатниками ціна премія; в січні місяці на премію правдана: „ЕНЕІДА“ Ів. Котляревського. Роскішає закордонне видання в переднім словом проф. В. Левкого та ілюстраціями Я. Шігрен.

„Наша Бесіда“ виходитиме що-місяця 5 і 20 числа.
Адреса: **Warszawa, ul. Długa 50, m 47. „Nasza Besida“**
Ковто в П. К. О. ч. 8918.
Жадайте оказових часод.

Горівки овочеві, лікери, рум
дуже дешево
зробити собі можна з найліпших ессенцій

„СТЕЛЛЯ“ поручає **ДРОГЕРІЯ**
в 30 смаках в 1 мушніського
в Перемишлі, вул. Францішканська 2.

НАЙВИСШІЙ ЧАС Промінати сирівці
ли лен і моноплі
на готові полотна, обрус, цайги, сухна і інші матерії.
Найкраще і найсовіснійше переводить
— обміни одиногока того рода —

Укрїнська Анційна **„ПОЛОТНО“**
Спілка
у Львові, ул. Городецька ч. 95.
Посылка а провінції полагожджується оборотою. — Шліть свої сирівці чим скорше в довір'я до Української Фірми „ПОЛОТНО“ Львів, Городецька 95. Кошта посылки авелівицею оплачуємо самі.

Аптика і Дрогерія „під Звіздою“
іотіуюча від 50 літ
в Перемишлі, ул. Францішканська ч. 24. (біля пошти)
поручає всілякі аптечні ліки і всі артикули входячі в круг дрогерії.

ПОЛІТИКА
в обем 16 сторі квартного формату. Вдавсь: **Василь Памейко**. Відпов. редактор: **Юліан Мудрач**. Редактор Комте т. „Політика“ має на меті: оживлення і поглиблення української національно-політичної думки шляхом поважної і основної дискусії над головними проблемами політичного життя; кращий розгляд теоретичних питав нашого досюгочасного національного світогляду; одіка метод і цілей нашої практичної політики з минулому і сучасному; підготування українського громадянства до тих нових форм і того нового змісту національної ідеї, які стали необхідними в новій добі історії нашого народу. В сім характері, „Політика“ хоче бути доповнючим і корективним органом громадянської думки. — До уваги заворошені наші найавантійші письменські і політичні сали.

Передплата на кінець 1925-го року і в межах Польщі **4 зол., за границею 1 долар.**
Грошові посылки слати наkonto „Політика“ в Земельнім Банку Гіпотечнім у Львові, Підвалля 7. Листа і рукописи адресувати: **Видовищенту „Політика“, Львів п. о. 87.**
Ширіть наш часопис! Домагайтеся і го числа на понеа! Придикуйте передплатників! Хто добуде 4 нових передплатників для „Політика“, одержить часопис даром до кінця с. р.